

DE MOURIK

vogelwerkgroep rijk van nijmegen en omstreken

Redactie: Pieter-Paul van Laake; Jan Pieters; Henk Hoogenboom; Martien Langen; Lies Begheyn
Kontakt-adres: Jonkerstraat 57, 6551 DD Weurt, telefoon: 08897 - 1908

Bestuur:

VOorzitter:

Johan Thissen,
 Spoorlaan 22, 6562 AN Groesbeek,
 tel.: 08891 - 1523.

SECRETARIAAT:

Hugo de Vries,
 Weezenhof 32 - 67, 6536 GG Nijmegen,
 tel.: 080 - 441788.

PENNINGMEESTER:

Henk de Vries,
 Jan v. Cuykstraat 46, 5431 GC Cuyk,
 tel.: 08850 - 13614
 postgiro: 44 63 052 t.n.v. VWG Rijk van Nijmegen e.o., Cuyk.

CONTRIBUTIE:

Werkende leden f 10,00
 Symp. leden f 15,00
 Jeugdleden tot 18 jr. f 5,00
 Gezinsleden f 2,50
 Abonnementen f 15,00

WERKGEBIED

van de V.W.G. Rijk van Nijmegen e.o.:

- Rijk van Nijmegen
- De Nederlandse en Duitse Ooypolders
- Land van Maas en Waal oostelijk van de lijn
 Wamel - Megen
- De Brabantse Maasoever vanaf Vierlingsbeek
 t/m Megen
- De Kop van Limburg t/m Bergen
- De Betuwe zuidelijk van de Linge

Overneming van artikelen of gedeelten hiervan, alsmede van illustraties is uitsluitend toegestaan met bronvermelding en schriftelijke toestemming van de redactie.

Auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel. Publicatie van artikelen enz. behoeft niet te betekenen dat de daarin vermelde meningen het inzicht van de redactie weergeven,

Werkgroepen:

ARCHIEF - VERSLAGEN - WAARNEMINGEN:

Peter Brouwer,
 Pater Brugmanstraat 44, 6522 EN Nijmegen

EXCURSIES:

Wouter Helmer,
 Joanneslaan 7, 6564 AE H. Landstichting,
 tel.: 080 - 233371

LEESMAPPEN:

Rob Gorissen,
 Heilige Stoel 52-12, 6601 VG Wijchen,
 tel.: 08894 - 4716

NESTKASTVERVAARDIGING:

Wim Schurink,
 Marialaan 39, 6541 RB Nijmegen,
 tel.: 080 - 773551.

NESTKASTPLAATSING:

Bart Nolet,
 Berg en Dalseweg 3, 6521 JA Nijmegen,
 tel.: 080- 222852

RIVIERTELLINGEN:

Henk de Vries,
 Jan van Cuyksestraat 46, 543X GC Cuyk,
 tel.: 08850 - 13614.

SOVON-TELLINGEN:

Pieter-Paul van Laake,
 Beemdstraat 5, 6533 XR Nijmegen
 tel.: 080 - 441788.

STOOTVOGELTELLINGEN:

Johan Thissen,
 Spoorlaan 22, 6562 AN Groesbeek,
 tel.: 08891 - 1523.

VOGELASYL:

mevr. M. Reijnders,
 Heijenseweg 51, 6591 HB Gennep,
 tel.: 08851 - 1906.

VOGELCURSUSSEN:

Ed Grotenhuis,
 Onyxstraat 29, 6534 XW Nijmegen,
 tel.: 080 - 561756.

WINTERVOEDERING:

Jan Pieters,
 Schependomlaan 112, 6543 XZ Nijmegen,
 tel.: 080 - 771241.

Schrijven in "de Mourik" en zo.

De betwistbare tegenstelling amateur-wetenschapper hanteer ik in dit stukje om een moeilijker te betwisten probleem te verduidelijken.

Bij de redaksie bestaat een aanwijsbare neiging tot het wetenschappelijke. Met deze neiging als vage maatstaf worden inzendingen aangenomen dan wel verworpen.

Dit laatste is voor redaksie en inzender onaangenaam omdat de redaksie iemand laat vallen, die er de moeite voor over heeft gehad om te schrijven en voor de schrijver, omdat het werk zijn bekroning: publikatie niet krijgt.

Dit is pijnlijk, ook omdat door zo'n afwijzing, waarnemen en waarnemingen doorgeven (én het plezier om te schrijven!) gedwarsboomd kunnen worden.

Intimideert dit waas van wetenschap misschien zelfs al bij voorbaat schrijflustigen? Het bedoelde probleem luidt: amateurs en wetenschappers hebben te weinig aan elkaar in onze V.W.G.

Voorbeeld 1:

Ook de stomste amateur kan een Withalsvliegenvanger in Groesbeek waarnemen, kan meemaken te Druten, dat een Dodaars op zijn hand komt zitten. Wetenschappelijk commentaar achtereenvolgens: "onbetrouwbaar", "misschien een tamme". De apenrots in het ornithologische bedrijf.

Voorbeeld 2:

Ik neem 18 Koolmezen waar in Malden. Is dit een waardeloze waarneming? Zo ja, waarom? Omdat er "daar" wel 100 zijn? Omdat men zich nu niet met Koolmezen bezighoudt? Omdat de waarneming niet beoordeeld kan worden? (wáár in Malden b.v.) De amateurs staan een beetje in de kou. Wél bieden tellingen en ekskursies uitstekende mogelijkheden om te leren kijken en kijkers te onderwijzen, maar ik vraag me af of het niet nuttig is als er ook iets op papier staat over de bedoeling van de V.W.G. de wijze waarop gewerkt wordt, aanbevolen middelen e.d. Veel hiervan is te vinden in oude jaargangen van "de Mourik" - het doornemen daarvan zou verplicht moeten zijn voor nieuwe leden - maar een heldere samenvatting als introductie-papier geef ik in overweging.

(reaksies op bovenstaande richten aan administratief secretariaat.

BERICHT VAN DE PENNINGMEESTER.

De tijd is weer aangebroken om de jaarlijkse contributie over te maken. Als U dat een dezer dagen even doet, wilt u er dan aan denken dat de VWG thans over een eigen postgironummer beschikt; dit nummer is:

4 4 6 3 0 5 2

Dus voortaan alle betalingen op dit nummer, en dan als volgt adresseren:

VWG Rijk van Nijmegen e.o.
Jan van Cuykstraat 46,
5431 GC Cuyk.

Natuurbescherming in de V.W.G.

Enkele bestuursleden in de V.W.G. dringen aan op een actievere rol van de V.W.G. en De Mourik t.a.v. natuurbescherming. Vooral het centraal melden als ergens een stukje natuur wordt bedreigd, zouden we graag willen stimuleren. We zullen hiermee een voorzichtig en goed doordacht begin maken. Binnenkort zal hierover een artikel in De Mourik komen.

Ethologie van de Kleine Zwaan.

Dit artikel van Dick van Dorp, in de Mourik van oktober 1979 kreeg van verschillende kanten veel waardering. Het is een geweldig stimulerend artikel. We hopen, dat het zal worden nagevolgd.

Lezingen.

In het voorjaar zullen vier lezingen worden gehouden.

Archief.

Wie heeft een kast, die op slot kan, te veel? Even opbellen naar Peter Brouwer, tel 23 24 80.

LEDENMUTATIES:NIEUWE LEDEN:

LIJK A. van, Aalsburg 12-54,
6602 TH Wijchen. tel. 08894-8554

VERKLEY G. Aubadestraat 41,
6544 ZB Nijmegen. tel. 080-770378

MELENHORST W.M. Gen. Gavinstraat 38,
Mook.

NOORDEN B.P.M. van Smakterweg 1,
5804 AE Venray.

VRIES F.J. de Grotte Beer 97,
3721 RN Bilthoven.

BERKELAAR G. Tolhuis 73-09,
6537 RN Nijmegen. tel. 080-448304

HOORIK W. van Berg en Dalseweg 21,
6521 JG Nijmegen. tel. 080-230691

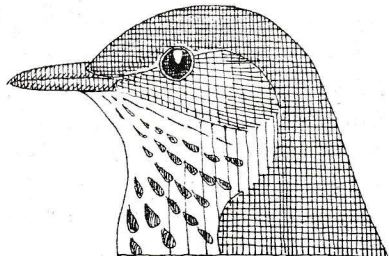
ADRESWIJZIGING:

WOELTJES T. Sophiaweg 26,
6523 NJ Nijmegen. tel. 080-224231

OPZEGGINGEN:

Hr. & Mevr. Willemse-Lindsen, Nijmegen.

G. Peters, Ohé en Laak.

EXCURSIE DUITSE Ooy

Zaterdag 26 januari.

In deze tijd van het jaar door het bevroren landschap van de Duffelt rijden, vormt één van de hoogtepunten van het "vogeljaar". Al rijdend langs de hagen, zie je op regelmatige afstand van elkaar de buizerden hoog in de meidoorns of op andere uitkijkposten zitten en niet zelden worden de grote groepen kieviten opgeschrikt door een jagende sperwer of blauwe kiekendief.

Tóch zijn het niet deze vogels die het grootste deel van je aandacht opeisen. Achter iedere boerderij of meidoornhaag kunnen ze zitten en vrijwel de hele winterdag is de lucht gevuld met het geluid van deze schitterende vogels. Duizenden kol- en (vooral) rietganzen. In langerekte V-formaties vliegen ze over je heen en pak je ze kijker, dan zie je dat ook verderop, achter de rijen populieren, overal groepen ganzen opvliegen en weer neestrijken.

In kleine groepen over het hele gebied verspreid zijn ze zo overdag moeilijk te tellen, maar zorg je ervoor dat je 's avonds aanwezig bent op de aanvliegroute van de fourageergebieden in de Duitse Ooy, naar de slaappleaats op de Byland, dan zie je pas wat een overdonderend aantal ganzen zich in dit gebied bevindt. De laatste jaren bedroeg het aantal vogels zo gemiddeld 15 - 20.000 ex. in deze tijd van het jaar.

Om van zowel het fourageren als de slaaptrek niets te missen, maken we er een flinke excursie van. We vertrekken 's morgens om 10.00 u. met de fiets bij de uitkijkpost op het Trajanusplein. Om een uur of zeven 's avonds kunnen we dan weer terug zijn.

BOSUILENEXCURSIES.

De bosuil bereikt in de bossen rond Nijmegen een dichtheid die vrij uniek is in heel Nederland. Twee bosuilenexcursies met volle maan in de meest geschikte tijd van het jaar bieden dan ook aan eenieder volop de gelegenheid een aantal van de 80 - 100 hier aanwezige broedparen bezig te zien en vooral te horen met het afbakenen van territoria.

Lopend door de winterse loofbossen (zowiezo natuurlijk al een verademing in het vierwielige bestaan van de meeste VWG-ers) hoor je van verschillende kanten de schallende roep van de mannetjes, vaak begeleid door het "kiejiek" van de vrouwtjes.

Echt fel worden de vogels pas als één VWG-er

zich hiermee gaat zitten bemoeien door ook z'n deuntje mee te fluiten. VWG-er is in dit geval Wouter Helmer die er nu al zin in heeft. We vertrekken dus te voet, 1 februari bij café de Plasmolense Hof aan de Rijksweg bij Plasmolen, 10.00 u. 's avonds en 29 februari bij pretpark Tivoli aan de Oude Kleefsebaan in Berg en Dal om (laat U niet afschrikken door de tijd, gewoon wat vroeger erin) 3.00 u. 's morgens, dan heb je nml. minder last van het auto-verkeer.

FLEVOLANDEXCURSIE.

zondag 3 februari

We vertrekken 's morgens al om 6,00 uur met de auto vanaf het station omdat we alles willen zien wat een volledige winterdag in Flevoland te bieden heeft. We zijn zodoende al vóór de ochtendschemer bij de Knardijk om de ochtend-trek van de vele 10-duizenden (vooral kol-) ganzen over ons heen te laten komen. Dat zo iets een enorme indruk op je achterlaat, zal iedereen begrijpen. Niet minder imponerend zijn de grote aantallen duikkeenden en zaagbekken op het IJsselmeer. Zo bevindt het grootste deel van de wereldpopulatie nonnetjes zich in deze contreien. Naast dit alles valt er in de polder zélf ook nog vreselijk veel te zien. Blauwe kiekendieven en torenvalken zoeken overal de bermen en stoppervelden, al vaak achtervolgd door groepjes bonte kraaien. Velduilen zijn óók overdag te zien, maar tegen de avond wordt de trefkans toch aanzienlijk groter. Is het eenmaal zo laat dan wordt het weer tijd om naar de Knar te gaan want alvorens huiswaarts te keren pakken we nog éénmaal de slaaptrek van de ganzen mee, nu in omgekeerde richting.

Opgave voor deze excursie dient vóór 15 januari te gebeuren bij excursieleider Johan Thissen, Spoorbaan 22, 6562 AN Groesbeek. tel 08891-1523

VOORJAARSEXCURSIE AMELAND.

Deze wordt waarschijnlijk gehouden in het weekend van 15-18 mei op Ameland. Nadere informatie is nog niet bekend, maar in het volgende nummer hopen wij U nader te berichten.

Op een goed bezochte vergadering op 12 november jl. zijn de telgebieden van de stootvogeltelling verdeeld. De tellingen zullen gehouden worden op de volgende data:

- 1e telling 7-10 december
 2e telling 4-7 januari
 3e telling 8-11 februari

Er wordt geteld op zaterdag of zondag, eventueel op vrijdag of maandag. De telformulieren en de ingevulde kaarten worden binnen één week na iedere telling verwacht bij Johan Thissen.

Lijst van telgebieden en tellers

deel(telgebieden)	tellers
1) oost (2,6,3,1)	<u>van Dokkum</u>
midden(4,5,7,9)	<u>Visser, Gorissen</u>
west(8,10,11,12)	<u>van den Bergh</u>
2) zuid (2,3,4,5)	<u>Meeke, Engelen</u>
oost (1,7)	<u>Visser</u>
west	<u>Walvius, Arie van Dijk</u>
3) oost (5,6,7)	<u>van der Zande, Verkley, Hagemeyer</u>
west (1,2,3,4)	<u>van Hoorn, ten Ham, Brouwer, Begheyn</u>
4) oost (5,8,9)	<u>Visser, Richter</u>
midden(4,6)	<u>Thissen, de Bruin</u>
west (1,2,3)	<u>Muskens, Walvius</u>
5)	<u>Muskens, Klaassen, Klaassen</u>
6)	<u>Thissen, Versteeg, Spauwen</u>
7)	<u>Henk de Vries, van Son</u>
8) oost (1,6,7)	<u>Wilbers, Wilbers</u>
west (2,3,4,5)	<u>Reijnders, Strooiwinder, Eykman</u>
9) oost (3,4,5)	<u>Verburg</u>
west (1,2)	<u>Boumans</u>
10) Bergerheide(1)	<u>Röhrich</u>
Hamert (2)	<u>Hermsen</u>
11) oost (2,3)	<u>Post, Bellemakers</u>
west (1)	<u>Aben, Driessen</u>

De hoofdtellers zijn onderstreept. Van hen wordt verwacht dat ze ervoor zorgen dat het gebied geteld wordt en dat de telformulieren en de kaarten tijdig binnen zijn.

zaterdag 22 december:

Jansberg. Excursieleider W.v.d.Zande. Met de fiets. Zie 10 november.

zaterdag 29 december:

Ravestein. Excursieleider Hk. de Vries. Met de auto. Zie 3 november.

zondag 6 januari:

Wijchen. Excursieleider R.Honig. Met de fiets. zie 9 december.

zaterdag 12 januari:

Oss. Excursieleider J.Thissen. Met de auto. zie 17 november.

zondag 13 januari:

Jansberg. Excursieleider J.vd.Vaart. Met de auto. Vertrek 09.00 Parkeerplaats Hotel De Plasmolen.

zaterdag 19 januari:

Mill. Excursieleider D.v.Dorp. Met de fiets. zie 27 oktober.

De wekelijkse sovonekskursies genieten nog geen grote belangstelling.

De regeling betreffende "grensblokken" is nu als volgt: desgewenst kan over de grens ook geteld worden, maar de waarnemingen daar gedaan, moeten wel als 'buitenlands' gemerkt worden.

Tellers en archief krijgen jaarlijks een jaaroverzicht per blok toegestuurd.

Op deze jaaroverzichten staan de aantallen niet vermeld. De coördinator, Aart Vink voor het grootste gedeelte van ons gebied, noteert alleen het voorkomen. De aantallen gaan naar de centrale. Daar kunnen de gegevens direct worden gebruikt (en dat gebeurt in feite ook) voor onderzoek- en aksiedoelen.

Indien het U mogelijk is vermeldt dan wel (geschatte) aantallen.

★ Pieter-Paul van Laake
Beemdstraat 5
6533 XR NIJMEGEN
telf. 080 -- 441788

De Kruisbek (VWG Utrecht) 22, nr 3:

plastic nesten
broedgeval Rouwkwikstaart x Witte Kwikstaart

De Pieper (VW Noordh.Noorderkwartier) 18, nr 6/7:

de verspreiding van meeuwen in N.Hoolland-Noord, voorjaar 1978.

verslag van de roofvogelstand in de A'damse waterleidingduinen 1978.

de Dodaars bij Den Helder, winter 77/78.

De Pieper idem nr 8/9:

de Temmincks Strandloper in Noordhollands Noorderkwartier.

broedvogelinventarisatie binnenduinrand 'Het Woud' 1978.

Kapmeeuwen, Baardmezen en roofvogels.

Groesbeekse Milieujournaal 1978-6 & 7:

de roofvogels rondom Groesbeek dl 1 & dl 2.

De Korhaan (VWG Het Gooi) 13 nr 4:

het huiszwaluwenonderzoek in de Flevopolder '78 aantekeningen over de voedselwijze van Koekoeken.

De Korhaan idem nr 3:

de Kerkuil

de Zwarte Roodstaart

de Huiszwaluw als broedvogel in het Gooi, het Vechtplassen- en Eemgebied.

Rondschrijven (VWG Winterswijk) 6 nr 4:

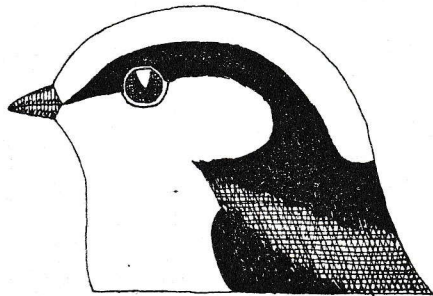
trektellingen in het najaar van 1979.

Verslag Vogelstudie 1978 (KNNV):

gestencild verslag pp 120

Meinerswijk in vogelvlucht (ACJN en VWG Arnhem):

gestencild verslag pp 67.

Ha: Hagemeyer
 Rb: R.Bouwman
 As: A.v.Swaay
 Gv: G.Verkeley

KUIFDUIKER

27-10: 1 ex. Kekerdomse Waard,
 in overgangskleed (v.d.Oorde, MK)

ROODHALSFUUT

07-10: 1 ex. Kaliwaal, Ooyp. (NJN).
 08-10: 1 ex. Bemmelse Waard (Rb).
 13-10: 1 ex. Maastr.L14 (riv.t.)

AALSCHOLVER

01-10: 16 ex. Millinger Waard,
 → 0 (Rb).
 13-10: 7 ex. Waaltr.L8 (riv.t.)
 17-10: 32 ex. Groenlanden, → ZW
 overvliegend (OH).

ROERDOMP

21-10: 1 ex. Groenlanden (W, OH).

WOUDAAPJE

18-09: 1 juv. Kekerdom (W).

GROTE ZILVERREIGER

08-09 tot 13-09: 1 ex. Erlecomse
 Waard en Kaliwaal Ooypolder (P,
 W, WZ, BN, OH, PB, Ha, Rb, Gv en verm.
 vele anderen).

BLAUWE REIGER

07-10: 95 ex. Ooypolder-west en
 Millingerwaard (NJN).

PURPERREIGER

09-09: 1 ex. Oude Waal (GK, Ha).
 16-09: 1 juv. ex. Kekerdomse

Waard (BN, Ha, FS, Chr.v.Tongeren).
 17-09: 1 ex. Millinger Waard
 (F.Sterch, G.v.Veldhuizen).
 22-09: 1 ex. Millinger Waard tus-
 sen 20 Blauwe Reigers (J.Helmer)
 13-10: 1 juv. Waaltr. L6 (riv.t.)

OEFTEVAAR

13-09: 3 ad., 2 juv. Circul van
 de Ooy, alle geringd aan boven-
 loopbeen (P, OH).
 14-09: 5 ex. Oeffeltse Weiden
 → Z (Re).

GRAUWE GANS

01-09: 18 ex. Maas bij Grave (WZ).
 15-09: 15 ex Maastr.R16 (riv.t.).
 22-09: 18 ex. Wylerberg- W (NJN).
 07-10: 7 ex. Groenlanden en 3 ex
 Kaliwaal-Ooyp. (NJN).
 27-10: 6 ex. Kekerdom. Waard (HM, As)

RIETGANS

05-09: 5 ex Kaliwaal-Leeuwen (DV).
 27-10: 2 ex Kekrd. Waard (HM, As).

KLEINE ZWAAN

27-10: 2 ex Kaliwaal Ooyp. en
 3 ex Millingerwaard (OH, MK, KvdO)

WINTERTALING

25-10: 350 ex Ooypolder (PB).
 28-10: 80 ex Botersnijder Hatertse
 Vennen (NJN).

KRAKEEND

08-09: 12 ex Millingerw. (BN, W, WZ)
 18-09: 24 ex idem (W).
 21-09: ca 15 ex idem (GV, Ha, B.Vos)
 23-10: 5 p. Oude Waal-Ooyp. (Rs).

SMIENT

13-09: 6ex O.Waal, Ooyp. (OH).

PJLSTAART

15-09: 1ex O.Waal, Ooyp. (NJN).

16-09: 65ex idem (NJN).

ZOMERTALING

30-09: 1ex Kaliwaal, Ooyp. (NJN).

07-10: 1ex O.Waal, Ooyp. (NJN).

BRILDUIKER

20-10: 1ex O.Waal, Ooyp. (P).

VISAREND

15-09: 1ex Maastr.R13 (riv.t.)

29-09: 1ex De Hamert Bergen L. (HS)

01-10: 1ex Millingerwaard,
jagend (Rb).

06-10: 1ex De Hamert Bergen L. (HS)

13-10: 1ex Maastr.R13 (riv.t.)

23-10: 1ex Uiterwaarden Boxmeer
(Re).

28-10: 1ex Het Quin, Afferden,
(H.Eijkmans).

WESPENDIEF

o.a.:

05-09: 3ex Hoekse Waard, Ooypolder
(J.Helmer).

14-10: 2ex Nederrijk → ZW (J.Helmer)

21-10: 2ex Wylerberg → ZW (WZ).

RODE WOUW

03-09: 1ex De Plak, Ooyp. (OH).

23-09: 1ex Kartenspielerweg,
Reichswald (W).

05-10: 1ex Millingerwaard t.p.
(Rb).

07-10: 1ex Ooyse Graaf (NJN).

22-10: 1ex Circul van de Ooy,
jagend (PB).

ZWARTE WOUW

17-10: 1ex Ons Erf, Berg en Dal
(NJN).

23-10: 1ex Bekken van Groesbeek,
→ Z (W).

HAVIK

o.a.:

26-09: 5ex Reichswald (J.Helmer, BN)

21-10: 5ex Ooypolder (Ha, GV, Br).

28-10: 4ex Nederrijk (J.Helmer).

SPERWER

Een uit de zeer vele waarnemingen:

23-10: 6♀, 5♂ → Z en 3p t.p.
Nederrijk (W).

RUIGPOOTBUIZERD

16-09: 1ex Circul van de Ooy-W
(NJN).

26-10: 1ex Kapittelweg, Nijmegen
→ O. (Th.Janssen).

BUIZERD

Enkele grote aantallen:

14-10: ca 100ex Nederrijk → ZW (JH)

21-10: 56ex Wylerberg → ZW (WZ).

23-10: 35ex Nederrijk → Z (W).

26-10: 31ex Zoetepasweiden Vier-
lingsbeek (A.Hootinga).

DWERGAREND

30-09: 1ex lichte fase Bisonbaai
Groenlanden → Z (J.Helmer, Ha, GK,
A.v.Eck, e.a.).

BLAUWE KIEKENDIEF

- 14-10: 1♂ Nederrijk→ZW(J.Helmer)
 16-10: 1♂ idem
 16-10: 1♀/juv Reichswald (Ha).
 17-10: 1♀/juv Nederrijk→ZW en
 1♀/juv Ons Erf,Berg en Dal(NJN)
 20-10: 1♀/juv Maas-Overasselt(P)
 22-10: 1♀/juv Estel-Nijmegen→ZW
 (WZ).
 23-10: 1♀/juv Nederrijk→Z en
 1♀/juv Leuth→Z overtr.(W).
 23-10: 2♀♀ Bergse Heide (Re).
 25-10: 1♂Steenfabriek Groenlan-
 den→Z; 1♀/juv Kaliwaal-Ooypol-
 der binnendijks jagend en 1♀/juv
 Hezelstraat-Ooypolder jagend(PB)
 en 1♀/juv omgeving Heerenven,
 de Hamert (HS).
 26-10: 1♀/juv Oude Waal-Ooyp.(Rs)
 27-10: 1♀/juv Millingerwaard (HM,
 AS, KvdOorde, MK).

GRAUWE KIEKENDIEF

- 09-10: 1♀ Kekerdomse Waard→Mil-
 lingerwaard(Ha).

BRUINE KIEKENDIEF

- 16-09: 5ex Ooypolder (NJN).
 26-09: 1 juv Erlecomse Waard(PB)
 25-10: 1♀ Duitse Ooy-Keeken→Z
 (Re).

SLECHTVALK

- 01-09: 1♀ Leuthse Visvijvers(NJN)
 21-10: 1juv♂ idem (Th.Braam, GV,
 Ha).
 23-10: idem, idem (Ha).

BOOMVALK

- 02-10: 3juv (2♀♀, 1♂) Ewijkse

Broek (DV).

SMELEKEN

- 05-09: 1♀ Steenfabriek Groenlan-
 den→ZW (W).
 09-09: 1ex Millingerwaard (GV, Ha)
 18-10: 1♂ Duitse Ooy (Ha).
 22-10: 1ex Ooyse Graaf→NO (PB).
 22-10: 1ex H.Landst.→Z (W).
 23-10: 1ex Nederrijk→Z(NJN).

KRAANVOGEL

- 23-10: 21ex Millingerwaard→Z(Rb)
 52ex in één groep, Bekken van
 Groesbeek→Z (W) en
 40ex Bergse Heide→Z(Re).
 25-10: 3 ad ex omg. Heerenven,
 De Hamert fouragerend op stop-
 pelveld(Hs).

BONTBEKPLEVIER

- 09-10: max. aant. 10 ex. Kaliwaal
 Ooypolder (Ha),
 21-10: 3ex Kaliwaal-Ooyp.(W, OH).

KLEINE PLEVIER

- 07-10: max. aant. 13 ex. Kaliwaal
 Ooypolder (NJN) en 2ex Millin-
 gerwaard (W).
 17-10: 2ex Kaliwaal-Ooyp. (GV).

GOUDPLEVIER

- o.a.:
 08-09: 30ex Millingerw.(BN, W, WZ).
 13-09: 300ex Beuningse Veld (DV).

ZILVERPLEVIER

- 08-09: 1 à 2 ex Ubbergen→Z,
 03.40 u (WZ, BN, W).
 01-10: 1ex Sluiskolk Erlecomse

Erlecomse Waard (PB) en 4ex Millingerwaard (Rb).

05-10: 5ex en 06-10: 2ex idem (Rb)

06-10: 1ex Maas-Overasselt, overtrekkend (P).

07-10: 1ex Millingerwaard (HM, As)

12-10: 2ex Kaliwaal-Ooyp. (PB).

19-10: 1ex Millingerwaard (BN).

STEPPEKIEVIT

16/17-10: 1ex Millingerwaard, tussen Kievitten (BN, Ha, F. Sterch, G.v. Veldhuizen, Ch.v. Tongeren).

KLEINE STRANDLOPER

max. aantal september:

30-09: 3ex Millingerwaard (NJN).

max. aantal oktober:

08 en 12-10: 20 ex Kaliwaal-Ooypolder (PB).

TEMMINCKS STRANDLOPER

01-10: 1ex Millingerwaard (Rb).

19-10: 1 à 2 ex Kaliwaal-Ooypolder (BN).

BONTE STRANDLOPER

max. aantal september:

26-09: 9ex Millingerwaard (OH).

max. aantal oktober:

06-10: 54ex Erlecomse Waard en Kaliwaal-Ooypolder (Rb).

KROMBEK STRANDLOPER

06-09: 14ex Strang Kaliwaal-Ooypolder (Mk).

08-09: 2ex Kaliwaal-Ooypolder (P, BN, W, WZ).

07 en 09-10: 1ex Millingerw. (Ha).

14-10: 1ex Kaliwaal-Ooyp. (W).

KEMPHAAN

max. aantal september:

08-09: 15 ex Kaliwaal-Ooypolder (BN, WZ, W).

max. aantal oktober:

21-10: 22ex Millingerwaard (WZ).

verder:

04-09: 3♀ Maas-Heyen (Re).

ZWARTE RUITER

max. aantal september:

26-09: 40ex Sluiskolk Erlecomse Waard, 23ex Millingerwaard-Oost en 1ex idem-West (JD, OH).

max. aantal oktober:

07-10: 39ex Kaliwaal-Ooyp. (NJN).

GROENPOOTRUITER

max. aantal september:

18-09: 5ex Kaliwaal-Ooyp. en 2ex Millingerwaard (NJN).

max. aantal oktober:

ca. 15ex Oude Waal-Ooypolder (GV)

WITGATJE

max. aantal september:

08-09: 2ex Millingerwaard; 3ex Leuthse Visvijvers en 1ex Kaliwaal-Ooypolder (W, WZ, BN).

max. aantal oktober:

04-10: 3ex Kaliwaal-Druten (Rb)-

BOSRUITER

30-09: 3ex Kaliwaal-Ooyp. (NJN).

09-10: 1ex Kaliwaal-Ooyp. (Ha).

OEVERLOPER

01-09: 3ex Bisonbaai, 2ex Kaliw. Ooyp. en 1ex Millingerwaard (Ha)

07-10: 6ex O. Waal-Ooyp. (NJN).

GRUTTO

16-09: 1ex Bisonbaai (NJN).

ROSSE GRUTTO

09-09: 2ex Bisonbaai (GV, Ha).

16 en 30-09 en 1; 3 en 7-10: 1ex idem (NJN, PB).

07-10: 1ex Kaliwaal-Ooyp. (NJN).

16; 17; 18; 21; 24 en 30-09: 1ex Millingerwaard (Ha, PB, W, GV, B.Vos, V.v.d.Berk en NJN).

01-10: 2ex idem (Rb).

07-10: 3ex idem (W).

9; 13 en 14-10: 2ex (Ha, riv.t., GV, W).

23 en 27-10: 1ex (Rb, OH).

WULP

16-09: 82ex Ooypolder (NJN).

16-09: 42ex Millingerwaard (PB).

13-10: 81ex Waal tr.L2 (riv.t.)

23-10: 32ex Uiterw. Boxmeer (Re).

WATERSNIP

max. aantal Ooypolder:

08-10: 56ex (PB).

verder:

04-09: 10ex Maas-Heyen (Re).

22-09: 8ex Oude Zwembad, Gennep (H.Eijkman).

BOKJE

28-10: 1ex Groenlanden (OH).

KLEINE MANTELMEEUW

07-10: 4ex Ooypolder (NJN).

GROTE MANTELMEEUW

21-10: 4ex Kaliwaal-Ooyp. (WZ).

KOEKOEK

10-09: 1ex Teerse Sluispolder (P)

KERKUIL

12-09: 2juv ex Leuth geringd (W, BN, OH).

VELDUIL

27-10: 1ex Hoekse Waard-Ooypold.
→Z overtrekkend (HM, As).

BOSUIL

08-09: 1 juv ♂ Tien Geboden (WZ, BN, W).

GIERZWALUW

18-09: 1ex Oude Waal-Ooyp. (OH).

IJSVOGEL

16-09: 1ex Oude Waal-Ooyp. (NJN).

18-09: 1ex Bisonbaai-West (W).

KLEINE BONTE SPECHT

16-09: 1ex Tuin Gennep (Re).

30-09: 1ex Zelder-Gennep (W.Eijkman).

09-10: 1ex Meerwijk Groesbeek (W)

BOOMLEEUWERIK

25-10: 1 ex Elshof-Malden (W).

BOERENZWALUW

23-10: 2ex Sportvelden-Beek (Rs).

HUISZWALUW

18-10: 1ex Ons Erf (J.Helmer, BN)

DUINPIEPER

16-10: 1 juv Wylerberg → Z (BN)

GRASPIEPER

21-10: enkele 100den Oude Waal,
Ooyppolder (W).

GELE KWIKSTAART

07-10: 4ex Oude Waal, 2ex Kali-
waal Ooyppolder (NJN).

GROTE GELE KWIKSTAART

13-09: 1ex weg naar Vlietberg-
Ooyppolder (OH).
16-09: 1ex Ooyse Graaf (PB).
01-10: 2ex Hoekse Waard (PB).
09-10: 1ex Groenlanden overvl. (OH)
18-10: 1♂ Wylerberg (BN).
21-10: 1ex Museum Kamstr. Nijmegen
- N (Mk).

GRAUWE KLAUWIER

01-09: 1juv ♂ Millingerwaard,
jagend (NJN).

KLAPEKSTER

27-10: 1ex Het Quin, Afferden,
(H. Eijkmans).
28-10: 1ex Reichswald Gennep (Re)

TUINFLUITER

27-10: 1ex Ons Erf, Berg en Dal,
(MK, K.v.d.Oorde).

GRASMUS

30-09: 1ex Wylerberg- Z (NJN)

TJIFTJAF

25-10: 1ex Elshof-Malden (W).

BONTE VLEGENVANGER

08-09: 1♂ Millingen (BN).

GRAUWE VLEGENVANGER

15-09: 3ex Waaltraject L7 (riv.t.)

PAAPJE

enkele waarnemingen:
04-09: min. 30ex ten westen van
Kouwedijk-Ooyppolder (PB).
16-09: 13ex Oude Waal-Ooyppolder,
12 ex. Circuul v. d. Ooy-west,
11ex Groenlanden (NJN).
07-10: 1ex Oude Waal-Ooypp. (NJN)

ROODBORSTTAPUIT

18-10: 1ex Thornsestr. Ooypp. (PB)

TAPUIT

04-09: min. 30 ex ten westen van
Kouwedijk-Ooyppolder (PB).
23-09: 6♀♀ St. Jansberg (Re).

ZWARTE ROODSTAART

16-09: 9ex Oude Waal-Ooyppolder,
9ex Groenlanden en 1ex Ooyse
Graaf (NJN).
17-10: 1♂ Universeel Lab, Nijme-
gen (Rs) en 1♂ Persingen (PB).

GEKRAAGDE ROODSTAART

13-10: 1♀ Aaldonkseweg-Ottersum
(H. Eijkmans)

KRAMSVOGEL

02-10: 1ex Ewijkse Broek, over-
vliegend (DV)

KOPERWIEK

14-10: 12ex Nederrijk- ZW (J. Helm.)

KEEP

28-10: 15ex Hatertse Vennen (NJN)

EUROPESE KANARIE

17-10: 12ex Hatertse Broek- Z(BN)

SIJS28-10: 18ex Botersn. Hatertse
Vennen, overvliegend (NJN).PUTTER16-09: 33ex Ooyse Graaf (NJN)
07-10: 46ex idem (NJN)
23-10: 12ex Uiterwaarden Boxmeer
(Re).KRUISBEK26-09: 13ex Boswachtershuis Reich
Reichswald- N (J.Helmer,BN).GOUDVINK24-09: 1 ex Oude zwembad-Gennep
(H.Eijkmans).

02-10: 1♂ Lange Ven-Heyen (Re).

APPELVINK16-09: 1ex Circuul v.d.Ooy-west
(NJN).21-10: 1ex Trajanusplein-Nijmegen
(WZ).BONTE KRAAI23-10: 3ex Millingerwaard (Rb);
1ex Nederrijk- Z(NJN); 1ex Neder-
rijk- O (W); 2ex idem- Z (W); 2ex
Maas-Overasselt, overtrekkend(P).

- * Dringend verzoek om meer gegevens uit gebieden buiten de Ooypolder. Toegeven, het laatste is een mooi gebied, maar er zijn toch wel meer mooie plekje's, waar vogelaars in de buurt wonen.
- * Indien mogelijk, bij waarnemingen van ganzen de verhouding adult/juveniel bepalen op een idee te krijgen van het broedsucces. Bij een- den graag de verhouding ♀/♂. Deze bepalingen mogen desnoods steek- proefsgewijs gedaan worden; dan echter wel duidelijk aangeven hoe de steekproef genomen is.
- * Let op winterwaarnemingen van steltlopers.
- * Slaapplaatsen en slaaptrek van vogels op z'n minst doorgeven aan de waarnemingensecretaris. Beternog is zelf trektellingen te hou- den en daarbij de hulp van andere vogelaars in te roepen.
- * Alle ingezonden waarnemingen worden in het archief opgenomen. We- gens plaatsgebrek kan lang niet alles in deze rubriek worden op- genomen. Sommige soorten waarnemingen lenen zich niet voor éénma- lige vermelding. Die kunnen pas na langere tijd of tezamen met andere waarnemingen iets zinnigs zeggen.
- * In De Mourik van juni-augustus 1978, 4e jaargang, nr.3+4, heeft op de pagina's 8 t/m 16 een artikel gestaan over: "Waarnemen, wat en hoe.....". Mensen, die dit nummer niet in hun bezit hebben, kun-

nen zich tot de waarnemingensecretaris wenden. Bij voldoende belangstelling zullen we van dit artikel overdrukken aanmaken.

- * Wanneer er nog mensen zijn, die bereid zijn om de inhoud van hun waarnemingboekjes in het archief te laten opnemen, dan kunnen ze deze bij de waarnemingensecretaris inleveren. Deze staat borg voor een snelle verwerking en de heelhuidse terugbezorging. Vooral gegevens uit andere gebieden dan de Ooypolder zijn zeer welkom. Overigens zijn alle gegevens welkom. Uit een veelheid van "gewone gegevens" kunnen ook conclusies getrokken worden. Schroom dus niet uw waarnemingensecretaris veel werk te bezorgen.
- * Ten behoeve van een onderzoek worden gegevens gevraagd van Velduilen in het gebied van onze VWG, voorzover deze nog niet zijn opgenomen in ons archief. Bij onzekerheid graag toch nog opsturen aan de waarnemingensecretaris.
- * Waarnemingen van de maanden november en december graag vóór 5 januari 1980 inleveren bij of opsturen naar:
 - ★ Peter Brouwer, Pater Brugmanstraat 44, 6522 EN Nijmegen.

GEGEVENS KERKUIL GEVRAAGD.

Hierbij verzoek ik een ieder die gegevens heeft over de Kerkuil in het door de VWG bestreken gebied, deze gegevens aan mij beschikbaar te stellen.

Ik ben bezig een onderzoek op te zetten naar het voorkomen van deze soort in ons gebied.

Dus alle gegevens over huidige en vroegere broedgevallen en -plaatsen, over stroperij betreffende deze soort, alle waarnemingen zijn welkom. Vermeld naast alle gebruikelijke bijzonderheden ook, voorzover bekend, of het de lichte of de donkere fase betrof.

Ook wat men van horen zeggen heeft, kan trouwens best belangrijk zijn. Ik hoop dat iedereen die gegevens heeft, zich even deze moeite wilt getroosten; mijn onderzoek zou een schat aan gegevens rijker worden en de bescherming doelgerichter.

Tegen alle verwachting in heeft dit jaar toch nog een Kerkuilen-paar in een van onze nestkasten gebroed, een donkere en een lichte fase die twee donkere nakomelingen wisten groot te brengen.

- ★ Bart Nolet, Berg en Dalseweg 3, 6521 JA Nijmegen.

Op 15 september begonnen wij onze nieuwe reeks riviertellingen bij uitstekend telweer: zeer goed zicht, licht bewolkt, een matige noorderlijke wind en een temperatuur van zo'n 16 gr. C.

De deelnemers waren langs de Waal:

2L-3L: O. van Hoorn, L. Begheyn, W. Helmer

4L-8L: J. de Vrieze, F. Bloemendaal, R. Honing, R. Schuurkes

langs de Maas:

13L-15L: Hk. de Vries, Th. Kersten, J. Sikkema

13R-15R: P. Egelmeers, M. Reynders, Th. en A. Wilbers-v.d. Munckhof

16L-18L: H. Meekes, F. en R. Nillesen-Jansen, H. Pennarts

16R-18R: P. v. Iersel, M. v. Dongen, F. Richter, G. Schreurs

De organisatie voor de telling van 13 oktober kostte enige moeite vanwege vele uitvallers.

Tenslotte telden, bij goed zicht, onder een half tot geheel bewolkte hemel, met een zwakke zuidoostelijke wind en 16 gr. C.

langs de Waal:

2L-3L: O. van Hoorn, L. Begheyn, J. van Dokkum, C. ten Ham

4L-8L: J. de Vrieze, F. Bloemendaal, H. v.d. Pluijm, R. Schuurkes

langs de Maas:

13L-15L: Th. en A. Wilbers-v.d. Munckhof, Th. Wilbers Sr.

13R-15R: M. Reynders, H. Eykmans, I. Stroowinder

16L-18L: A. van Swaag, Th. Kersten, H. Pennarts

16R-18R: Hk. de Vries, M. van Dongen, G. Schreurs

Verder kregen we weer de resultaten van de Ooytellingen door de NJN van 16 september en 7 oktober.

Wat er allemaal is gezien kunt u zien op de tabellen.

★ Hk. de Vries, Jan van Cuykstraat 46, Cuyk.

rivier	L					S					
	W	A	A	L		M	A	A	S		
rakken	2L	3L	4L	5-6L	7-8L	13	14	15	16	17	18
fuut	18	23	6	2	60		8		3	3	2
dodaars		3		1							
blauwe reiger	24	6	16	3	7	8	16	3	9	9	1
wilde eend	19	130	221	28	49	98	124	17	62	38	9
wintertaling	67	27	30	4			2			1	
krakeend	10	2									
smient	19	1			9						
slobeend	5	80			1		1			22	
kuifeend	33	35					1				
tafeleend	14	15									
grauwe gans									14		
nijlgans	3				6		5				
knobbelzwaan	9	12		3		4	5	1	1	4	
buizerd	8					1				1	1
sperwer							1				
havik									1		
br. kiekendief	1	1				1					
visarend							1				1
boomvalk				1	1	2	2	5	1	1	2
torenvalk	3	3									
fazant									2	2	
patrijs		6	11			4	8		8		
waterral		1									
waterhoen	1	3	2	5	4	1	15	2	3	10	3
meerkoet	430	212	135	157	130	29	212	7	53	179	259
scholekster				1		1				2	
kievit	2375	1658	23	1055	335	263	3196	820	1087	2818	1112
kleine plevier	3			2							
watersnib	1	12	8	1	2		22				
wulp		1						1			
grutto		3									
witgatje		1									
oeverloper	1		3		3	1					
zwarte ruiter	25	2									
groenpootruiter	5	1	3		1						
bonte strandloper		1						1			
kemphaan	15										
gr. mantelmeeuw	1		1	1		1		1	7	4	
zilvermeeuw	2		5	4	7	2			18	4	2
stormmeeuw	3	3									
kokmeeuw	300	611	232	141	181	222	303	452	1207	776	1418
holenduif			3	1	1	3			18		1
houtduif	21	85	11	1	4	111	36	54	54	55	29
tortelduif										1	
turkse tortel						3	1		2	6	4

15 SEPTEMBER 1979

189

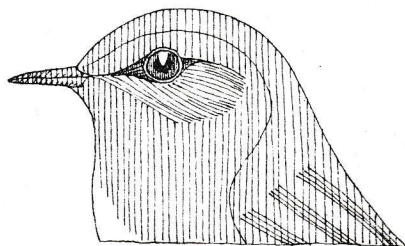
rivier	W A A L					M A A S					
	2L	3L	4L	5-6L	7-8L	13	14	15	16	17	18
rakken											
koekoek									1		1
steenuil		4				3	2				
grote bonte specht	1	1									
veldleeuwerik						20		1			1
boerenzwaluw	23	104	50	95	56	50	5	5	227	134	51
huiswaluw	5	22	14	18	14	36	4	24	2	36	1
graspieper		12	16	4			1		4	5	1
witte kwikstaart	1	5	2	3	2	9	47	3	32	12	2
winterkoning		3	4			4					
heggemus		2				6		2			
grote lijster		11					1				
zanglijster						1			1		
merel		1	4	3		1	4		5	6	1
tapuit									1		
roodborsttapuit		2									2
paapje									1	1	
gekraagde roodst.					1						
zwarte roodst.		5				4			1		
roodborst			1			3			1		
zwartkop							1				
tjiftjaf		6	11			14	5	1	9	1	
gr. vliegenvanger					3						
koolmees	1	19	11	1	3	22	2	2	12	6	2
pimpelmees		2				11	1		1		
matkop											
staartmees		5									
rietgors		1									
groenling		1	7			3					
kneu	99	56	69		13		1	18	89	75	4
goudvink					100		1				
vink											
ringmus	1	25	50	1	40	73	6		101	39	30
spreuw	125	395	67	131	311	471	208	161	298	248	410
zwarte kraai	2	30	17	16	13	89	81	25	115	105	131
roek							415		3		181
kauw	4	80	3	2	3	52	176	46	122	82	311
ekster	5	11	12	15	2	42	25	26	53	44	23
vlaamse gaai						10	1		5		

rivier	W A A L					M A A S					
	2L	3L	4L	5-6L	7-8L	13	14	15	16	17	18
fuut	28	29	11			5	4		18	5	
roodhalsfuut						1					
dodaars		7									
aalscholver					7						
blauwe reiger	15	16	13	3	11	1	5	9	4	4	
purperreiger				1							
wilde eend	121	86	179	11	11	92	129	176	147	60	17
wintertaling	168	1	61				6	6			
smient	59										
pijlstaart					1						
slobeend		23				4	1				
kuifeend		5	2		1	8		23	2	90	
tafeleend			11			50	6		40	12	1
nijlgans	8										
knobbelzwaan	3	9	5				6		2		5
buizerd	3	6		4	5	4	7	12	3	2	1
sperwer								3			
visarend			2	1		1	2	5	1	2	1
torenavalk						1			3	2	1
fazant											
patrijs		12					5	18	16		
waterhoen	1	5	2	10	16	17	8	37	6	1	10
meerkoet	271	284	266	243	116	131	64	33	221	252	238
scholekster			2								
kievit	2125	2280	72	277	1	121	35	37	1351	460	170
bontbekplevier	3										
watersnip	8	17			5		4				
wulp	81			2					2		
rosse grutto	2										
zwarte ruiter	12	1	6								
groenpootruiter	1										
kleine strandloper	17										
bonte strandloper	6										
kemphaan	8										
gr. mantelmeeuw	2										
zilvermeeuw	4										
stormmeeuw	9		7	3	5				12	63	10
kokmeeuw	846	435	474	121	302	326	413	193	1879	1263	683
holenduif									16		
houtduif	6	90	9	44	4	541	229	185	424	67	25
turkse tortel		2				20	7	21			2
steenuil		1					3	3			
grote bonte specht		1				2					1
boomleeuwerik									8		
veldleeuwerik	2			1	1	20	8	60	22	1	4

13 OKTOBER 1979

191

rivier	W A A L					M A A S					
	2L	3L	4L	5-6L	7-8L	13	14	15	16	17	18
graspieper	8	9	9	8	10	13	17	4	68	19	9
witte kwikstaart	1	1	2	3		26	16	3	7	3	1
winterkoning	1	3				7	5	5	3		
heggemus		1				16	4	9	2	1	
grote lijster	3		2	11	1	3	2	19	1		
kramsvogel			1								
zanglijster			2	1		5	7				
merel		4	3			14	6	15	22	16	5
tapuit									1		
zwarte roodstaart						4			2		
roodborst	1	4	1	4	3	6	5	10	11	1	
tjiftjaf						3	2	2	4	4	2
goudhaantje						3					
koolmees		1	1	2	6	39	11	44	15	4	8
pimpelmees		1			3	20	2	6	5	6	
matkop									2		2
staartmees		10					4	6	12		
boomkruiper				1		1		1			
geelgors						1					
rietgors	2	1									
groenling	1				1	4		4			1
putter									2		
kneu	40		5	18	13	47	231	42	9		
europese kanarie									3		
vink			2	2		22	4	46	19	1	2
keep						1			7		
ringmus		10			17	132	55	63	11	3	1
spreeuw	370	760	49	200	145	435	211	358	1158	559	250
zwarte kraai	14	13	35	80	49	116	77	95	191	101	198
roek	11					92	144	29	1	14	64
kauw	25	84	3		27	99	57	159	149	113	241
ekster	7	15	14	18	2	47	60	91	65	51	22
vlaamse gaai		1	4			9	10	7	9	3	2
halsbandparkiet								1			

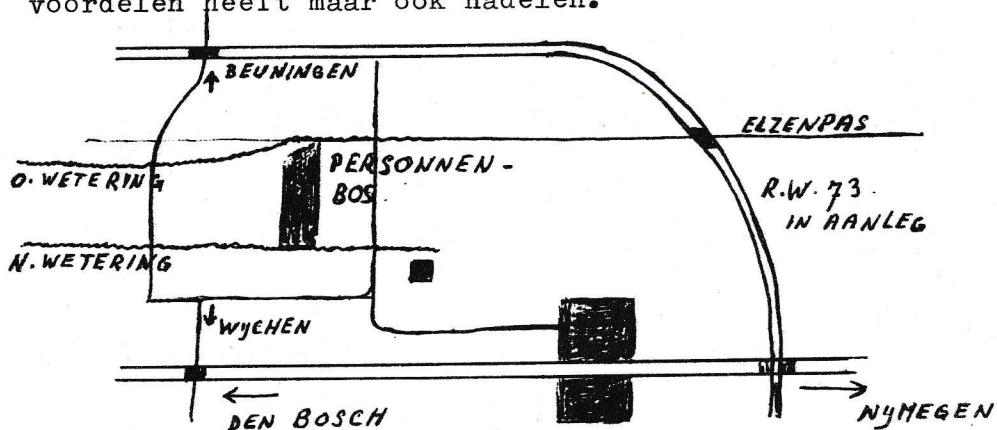
gebied	Circuul(W)		Circuul(O)		Oude Waal		Groenland		Bisonbaai		Dorp Ooy		Ooyse Gr.		Kaliwaal	
	sept	okt	sept	okt	sept	okt	sept	okt	sept	okt	sept	okt	sept	okt	sept	okt
dodaars fuut roodhalsfuut aalscholver blauwe reiger	4		12	23	3 5	4 13	5	4	9	10	7			6	8	16
knobbelzwaan grauwe gans canadese gans nijlgans wilde eend	1	7	2	4	8		4	7	11	9	3		7	1	9	5
zomertaling wintertaling pijlstaart smient slobeend						1 5 1 1	5	3	52	8			1		87	155
tafeleend kuifeend rode wouw havik sperwer	1 2		2		45 24	70 32	1	2 7	1					2 1	5 4	12
buizerd ruijpootbuizerd bruine kiekendief boomvalk torenvalk	9 1 1	16	4	5		9	21	15	6		1	7	4	5		11
patrijs fazant wateraal waterhoen scholekster	9 4	5			3	1		3	2	12			8 10			8 6
kievit steppenkievit goudplevier kleine plevier wulp	924 6	1353 1	1919 1	2907	16	232	260	13	4	5	10	2	262	175	221 1	251 10 13
grutto rosse grutto zwarte ruiter groenpootruiter witgatje						1	2	1	1	1					6 1	1 39 4
oeverloper watersnip kleine strandlop. bonte strandl. kemphaan			4		2	6 21	1		25	1			8	7	3 2	14 23 44 6
stormmeeuw zilvermeeuw kl. mantelmeeuw gr. mantelmeeuw kokmeeuw	1 198		3	2	3	10		1	7	1 1 1			2	9	15 3 1 1	
holenduif houtduif tortelduif turkse tortel	52 3		26	1 205	17	25	20	6	2 1	2	5	7	42	3	3	4 1 6

16 SEPTEMBER en 7 OKTOBER 1979

gebied	Circuu(W)		Circuu(O)		Oude Waal		Groenland		Bisonbaai		Dorp Ooy		Ooyse Gr.		Kaliwaal	
	sept	okt	sept	okt	sept	okt	sept	okt	sept	okt	sept	okt	sept	okt	sept	okt
steenuil ransuil ijsvogel grote bonte specht veldleeuwerik			1		1		3	1	1	1			1	1	1	
boerenzwaluw huiszwaluw oeverzwaluw zwarte kraai roek	84 10		40	4	23 45	21 15	35		43 85 1		15 50		50 10	4	100 50	10
kauw ekster vlaamse gaai koolmees pimpelmees	285 7	60 12	30 3	86 17	7 9	3 5	19	2 16	6	2 6	6	5	3 10	15		9
zwarte mees matkop staartmees boomkruiper winterkoning					2	2	1	2	1						1	1
roodborst zwarte roodstaart gekr. roodstaart paapje roodborsttapuit		1			1	5	2	9		2		3		5		1
tapuit merek zanglijster grote lijster kleine karekiet	9 2	1		4 2	1 6	11	9	9	1 2	2	10	3	1 6	5 2 2		5
zwartkop tuinfluiter grasmus braamsluiper fitis					3 1 3		3 1	1								
tjiftjaf "fitjaf" goudhaantje gr. vliegenvanger heggemus	2 6		1 4	1	5 1	6 3	11 87	4 3	1	4	2 3 2	6	1			1
graspieper boompieper witte kwikstaart gele kwikstaart spreeuw		32	2	149 2	9	348	2	50	2		3	18	1	78	8	75
ringmus appelvink groenling kneu putter	51 1		36	30	15	5		15					1	3		
europese kanarie vink geelgors rietgors	13	290	21	155	123	93	82	12				1	21 60 33	46	17	202 1
			57	11	44	1			1		8		13 2		2	

Het Personenbos is een 11 ha groot bos, dat onder beheer staat van Staatsbosbeheer. Het ligt ten Z. van Beuningen en ten W. van Nijmegen.

Het lag vroeger middenin een agrarische omgeving, maar wordt nu steeds meer bedreigd door de stad Nijmegen en het dorp Beuningen. Het ligt nu ingesloten door enkele autowegen zodat de stedelijke bebouwing niet dichterbij kan komen. Wat natuurlijk voordelen heeft maar ook nadelen.

Het Personenbos is een langerekt, zgn. vochtig tot drassig loofbos dat staat op oude rivierklei. Het zuidelijke deel is iets droger dan het noordelijke hetgeen men ook aan de boomsoorten kan zien. In het N.-deel wordt het n.l. gevormd door een opgaand eikenbos met ondergroei van (o.a.): Bosandoorn, Zenegroen, Nagelkruid en Braam. Het Z.-deel is gevormd uit de volgende boomsoorten: Eik, Es, Vogelkers, Eenstijlige Meidoorn, Sleedoorn, Els, Rode Kornoelje en Wilg. Met in het midden van het bos een perceeltje Zwarte Populieren.

De ondergroei in dit Z.-deel is gevariëerder dan in het N.-deel o.a.: Hondсроos, Gelderse Roos, Braam, Hop, Bitterzoet, Heksenkruid, Boszegge, Boskortsteel, Vogelmelk, Schaduwgras, Bosandoorn Robertskruid en Reuzenzwenkgras. En nog verscheidene andere soorten.

Het vogelleven in het Personenbos.

De gegevens over de broed- en wintervogels zijn vooral afkomstig uit het jaar 1977/78.

Het zangvogelleven in dit bos is nogal rijk. Er broeden behoorlijk wat Nachtegalen. In 1977 hebben er minstens 8 ex. gebroed. De meeste van deze paren broedden in de eikenopstanden n.l. 5. Op het tekeningetje hieronder is schematisch het P.-bos getekend met daarin aangegeven de zingende mannetjes.

1. Populierenopstand (waarschijnlijk Zwarte Populier).
2. Eikenopstand met veel ondergroei (Zomereik).
3. Populierenopstand (waarschijnlijk Zwarte Populier).
4. Open plek met laag loofhout-opstand en veel open plekjes.
5. Eikenopstand met veel ondergroei van Bramen (Zomereik).
6. Lage loofhoutopstand tot 10 m. en veel ondergroei van Braam.

De Nachtegaal werd vooral in mei zingend gehoord en eind april ook al. Op 7 mei hebben we zelfs 's middags 10 ex. horen zingen. Maar verder waren het maximaal 8 die we hoorden.

De overige zangvogels die we broedend hebben aangetroffen waren:

- Heggemus : enkele paren a/d N.-kant van het bos.
- Bosrietzanger: 1 m. zingend op 29 mei in de Sleedoornstruik bij de ingang van het bos.
- Spotvogel : er hebben in 1977 zeker 3 p. gebroed.
- Grasmus : in 1977 10-15 zingende m. geteld.
- Braamsluiper : 1 m. zingend in Meidoornhaag aan de Z.-zijde.
- Tuinfluits : in 1977 15-20 p. gebroed.
- Zwartkop : ook een behoorlijk talrijke soort: 10-15 p.
- Fitis : 10-15 p.
- Tjiftjaf : een duidelijk meer talrijke soort dan de Fitis: in 1977 minstens 25 p.
- Gr. Vliegenv.: op 14.5.'77 hebben we 1 m. zingend aangetroffen maar verder in het seizoen niet meer gehoord.
- Roodborst : hiervan geen gegevens bekend, maar waarschijnlijk hebben er rond de 10 p. gebroed.

- Nachtegaal : zoals eerder vermeld hebben er minstens 8 p. ge-
broed.
- Merel : 6p. Zullen er wel meer zijn geweest: 10-15 p.
- Kramsvogel : Deze werd in mei steeds gezien; begin mei was
het een paartje maar later in die maand werd
het p. waargenomen met 3 juv. (21.5.'77). De
jongen bedelden om voer en op 31 mei werd een
paar waargenomen met 1 juv. Dat jaar (1977)
heeft naar alle waarschijnlijkheid de Kramsvogel
in het Personenbos gebroed.
- Zanglijster : er hebben naar alle waarschijnlijkheid 5-10 p.
gebroed.
- Grote Lijster : 2 broedgevallen in 1977.
- Koolmees : maar 1 p. kunnen vaststellen.
- Winterkoning : 10-15 p.
- Vink : maar 1 p. kunnen vaststellen.
- Groenling : enkele malen zingend aangetroffen, waarschijn-
lijk 1 p. gebroed want op 23/5/1977 1 p. met 3
juv. gezien.
- Kneu : werd enkele malen zingend aangetroffen langs de
bosrand.
- Ringmus : 4-6 broedgevallen.
- Wielewaal : 1 p. (?) Er werd steeds maar 1 m. gehoord en ge-
zien.

Aan kraai-achtigen hebben er gebroed: de Zwarte Kraai en de
Ekster. De Kauw werd wel waargenomen maar niet broedend aange-
troffen.

Van de spechten heeft alleen de Grote Bonte Specht er gebroed,
(2p.) en misschien de Kleine Bonte Specht, omdat deze de gehe-
le zomer werd waargenomen.

Voorts: 1 Torenvalkenpaar met 5 jongen en 1 Boomvalkenpaar.
Deze laatste is een jaarlijks terugkerende broedvogel.

De Buizerd werd enkele malen in juni nog gezien evenals de
Sperwer maar hiervan is het broeden in het Personenbos mij
niet bekend.

De Ransuil was in 1977 vertegenwoordigd met 8 paar.

Verdere vogels, die men in en bij het Personenbos kan waar-
nemen zijn de alom bekende wintergasten: Kramsvogel, Koperwiek,
Roek, Putter, Blauwe Reiger en vele mezen.

Van de Blauwe Reiger is ons bekend, dat er in de winter van '77/'78 steeds 7-8 ex. in het P.-bos overnachtten. Enkele mooie doortrekkers zijn: Visarend (bijna elk jaar; hij slaapt er ook) en een enkele maal in de weilanden er omheen: Kraanvogels.

In dit bovenstaand verslag heb ik globaal weergegeven, welke broedvogels en wintergasten er in het Personenbos voorkomen. Dit bos is uitstekend geschikt voor beginnende vogelaars. om geluiden te leren omdat het in een nogal rustige omgeving ligt en er verscheiden zangvogels voorkomen. Ook is dit bos uitermate geschikt voor een bezoek, als men er eens een keertje snel tussenuit wil om even te vogelen. Dank tenslotte aan P. Hermens voor zijn medewerking aan dit verslag.

★ Rob Honing
Plantsoen de Pas 8
6601 BK WIJCHEN
tel. 08894 -- 6454

BLR, PM, HD, ZK, Vnk, Kv, TV, Bui, Els, M, Kpm, Kram, RM, Spr, Gadi, WG, Vel, 28 nov 79, PP.
personenbos vanuit het westen

Hoera, de ganzen zijn terug! Bij duizenden zijn ze neergestreken in de noordelijke provincies (vooral in Friesland), langs de Waddenkusten, in de IJsselmeerpolders en ook in onze contreien hebben de eerste waarnemingen weer plaatsgevonden. We verheugen ons hierover ieder jaar weer opnieuw want hoe prachtig is niet de waarneming van een groep rondvliegende, terreinverkenkende en langzaam neerdalende ganzen, het muzikale lawaai dat hierbij wordt geproduceerd en de vrede, waarmee met grazen kan worden begonnen als alles veilig is en de "schildwachten" op hun post staan.

En nu maar hopen, dat het niet weer opnieuw een winter wordt zoals de laatste, want dan zoeken onze wintergasten zuidelijker weiden op met alle trieste (afschot-) gevolgen van dien.

Maar hoe is die jacht nu feitelijk in ons land geregeld? Het oktober-nummer van "De Mourik" (no. 5 blz. 162) vermeldt, dat de jacht op de Grauwe, de Kol- en de Rietgans (*Anser fabalis* dus en niet ook de Kleine Rietgans -*A. brachyrhynchus*-!!) is geopend van 1 september t/m 31 januari. Gedurende deze periode mag er bovendien alleen maar op die 3 ganze-soorten gejaagd worden vanaf een $\frac{1}{2}$ uur vóór zonsopgang tot 10 uur v.m. Nou, denk je dan, dat valt nogal mee, temeer daar er in september en deels ook in oktober nog bijna geen ganzen zijn en de jacht pas goed op gang kan komen in december en januari. Waarom, zo kun je je dan afvragen, zet Kritisch Faunabeheer zich dan feitelijk zo in om de jacht op alle ganzen verboden te krijgen? De lezers onder U van het tijdschrift "Argus" van het K.F. weten dat zij dit jaar tot ganzenjaar hebben uitgeroepen en daartoe (o. veel a.) een briefkaartenactie zijn gestart waarop een ieder d.m.v. opzending naar "Den Haag" zijn protest tegen de jacht op ganzen kan laten horen.

Het is in dit verband mede interessant om de Leeuwarder Courant van 30 oktober j.l. eens te citeren omdat a. S.K.F. hierom zelf verzocht heeft, b. deze krant in de ganzenprovincie bij uitstek ook de mensen kent die zinvol over e.e.a. kunnen en willen praten en c. het artikel verhelderend kan werken voor onze eigen standpuntbepaling in deze problematiek.

Het artikel constateert, dat ganzen op hun trektochten af en toe schade toebrengen aan landbouwgewassen.

In Friesland beperkt zich die schade over het algemeen tot het graangewas. De schade wordt door deskundigen getaxeerd en Faunabeheer (niet te verwarren met Kritisch Faunabeheer!) keert namens de Rijks-overheid een vergoeding uit. Vorig jaar bedroeg die schade in Friesland plm. een ton, vertelt de ambtenaar van Faunabeheer in het Noorden Fokke Veenstra. "En dat is natuurlijk op de begroting van Landbouw niet de moeite waard om over te praten". De grootste schade wordt aangericht na sluiting van het jachtseizoen, dus na 31 januari; de jacht draagt dus maar weinig bij tot het beperken van de schade.

Hoe wordt er in Friesland door erkende natuurbeschermers over zo'n actie als van S.K.F. gedacht? De jagers onder hen hebben hun verhaal natuurlijk klaar, daarom enkele deskundigen gevraagd, die het jachtbedrijf wel kennen maar er niet aan meedoen. Allereerst Hylke F. de Boer uit Buitenpost voorzitter van It Fryske Gea, maar hier voor zichzelf sprekend. "Je kunt tegen de jacht zijn uit ethische overwegingen zoals je om die reden ook vegetariër kunt zijn en dan houdt iedere discussie op". Maar dat is niet het kernpunt. Waar het om gaat is, dat er niet genoeg rust- en fouragegebieden meer zijn in Nederland. De rijkdom aan ganzen in Friesland is een gevolg van de armoede in de rest van het land omdat de verontrusting (auto's, vliegtuigen en stadsuitbreiding e.d.) zo groot is geworden, dat de vogels bijna alleen nog in onze provincie terecht kunnen, aldus Hr. de Boer. "Ik denk ook wel, dat de jacht een zorgelijke zaak wordt, maar ik geloof er niet in dat het invloed heeft. Zo'n actie als deze (van S.K.F. dus, j.p.) daar zou ik niet aan meedoen, het is me ook allemaal wat te hautain".

Gevraagd naar de mening van Ir. Jan Vlieger te Tjalleberd, oud-hoofd van Staatsbosbeheer in Friesland: "Ik ben vóór een verbod van de ganzenjacht. Ik geloof niet, dat de jacht veel invloed heeft, maar ik ben er tegen, dat men de vogels voor z'n plezier schiet. Ik kan me dat niet voorstellen. Waarom doen ze het eigenlijk? De meeste jagers eten ze niet eens. Het zal wel met dat primitieve jachtinstinct te maken hebben. Maar als de ganzen schade aanrichten zal er wel geschoten moeten worden. Zulks dient dan te geschieden door deskundigen".

Tenslotte de mening van Douwe Franke, oud-schoolhoofd, nu in Bergum woonachtig:
"Ik vind, dat de jagerij geleidelijk aan uitsterven moet. Ze doet misschien niet veel kwaad, maar het doet er ook geen goed aan, dat is zo duidelijk als wat. Ik loop anders niet zo hard achter zo'n club als Kritisch Faunabeheer aan. Die mensen begrijpen een heleboel dingen niet. Het eierzoeken bijvoorbeeld. Ik ben niet tegen het eierzoeken al mogen ze het wat mij betreft nog wel een week inkorten". (In Friesland mag een week langer geraapt worden dan in de rest van Nederland). "De Kievit overleeft het eierzoeken wel", aldus de Heer Franke, "en de mensen leren er wat van. Maar het doodschieten van vogels kan ik niet goed verwerken. Misschien is het nu nog niet zo ver, maar het jagen moet volgens mij met de tijd ophouden".
Tot zover de Leeuwarder Courant van 30 oktober j.l.

Het prettige van dit artikel was, vond ik, dat het zonder commentaar de verschillende meningen naast elkaar plaatst. De lezer zal misschien opmerken, dat, door zo te publiceren, een probleem ook nimmer tot een oplossing komt. Dat is juist, maar het werkt wel mee aan een meningvorming die op de duur (en misschien nu al, gezien en gelezen de verdere maatregelen die b.v. de Ver. tot Behoud van Natuurmonumenten voorstelt te nemen ten aanzien van de jacht in haar terreinen, maar daarover de volgende keer meer) in een bepaalde richting een doorbraak kan forceren.
Maar laten we één zaak, naast het discussieren en polemiseren hierover, hoe vruchtbaar en wenselijk ook, niet vergeten: hoe schoon de jacht is op ganzen, gewapend met verrekijker en/of fototoestel alsmede eventueel een bandrecorder voor de meer volledige waarnemingen. Hopelijk kunnen we tot in lengte van jaren zo blijven jagen.

★ Jan Pieters
Schependomlaan 112
6543 XZ NIJMEGEN
tel.080 - 771241

Inleiding en methode

In 1977, 1978 en 1979 is het gebied rondom Jaca, in het midden van de Spaanse Pyreneeën, door verschillende Nederlandse amateur-ornithologen, die aangetrokken werden door de enorme rijkdom aan roofvogels in dit gebied, bezocht.

Tabel 1. Bezoekperiodes en waarnemers

1977	18-07 tot 25-07	Walvius
1978	31-05 tot 2-06	Vink, van de Kieboom, Hutching (Engeland)
	12-06 tot 15-06	Walvius
	01-07 tot 08-07	Müskens, Thissen, v. Lent
	18-07 tot 3-08	gebr. van den Berk
	25-08 tot 29-08	Bekhuis, Vintges
1979	2-07 tot 12-07	Vink
	10-07 tot 15-07	van Iersel
	21-07 tot 24-07	Bekhuis

In dit artikel wordt aan de hand van de waarnemingen een schatting van het minimum aantal broedparen gemaakt (tabel 2). Met behulp van kartering van de waarnemingsplaatsen is geprobeerd dubbelstellingen te vermijden (fig. 2). Waarnemingen van exemplaren, die mogelijk al gezien waren, werden niet meer gekarteerd.

Bij de Vale Gier, die verre fourageertochten vaak in grote groepen onderneemt, zou deze methode tot een grote overschatting leiden. Het aantal broedparen van de Vale Gier is geschat aan de hand van het maximum aantal bij kolonies waargenomen exemplaren (fig. 3).

In het onderzochte gebied, dat ongeveer 4500 km² groot is, broeden 20 soorten roofvogels. Al deze soorten werden waargenomen. Bovendien werd op 1-06-1978 door Vink c.s. bij Riglos een Monniksgier, die niet in het onderzochte gebied broedt, waargenomen. In juli 1975 werd hier door Thissen ook een Monniksgier gezien.

Landschap

Ik heb het gebied in vier landschappelijk verschillende delen ingedeeld (fig. 1). Gebied 1 wordt gevormd door een gedeelte van de hoofdkam van de Pyreneeën. Het wordt grotendeels door bossen bedekt (voornamelijk *Pinus sylvestris* en *P. uncinata*). Gebied 2 bestaat uit het gebied, dat in Spanje de Depresión Media pyrenaica genoemd wordt. Het is een breed dal van ongeveer 80 km lengte, dat ligt tussen de hoofdkam van de Pyreneeën en de Sierra de la Peña. De

Aragon stroomt erdoor heen. Het dal wordt voornamelijk voor akkerbouw gebruikt. Het oostelijkste gedeelte van de Sierra de la Peña (de omgeving van de abdij van San Juan de la Peña) hoort ook bij gebied 2. Enkele zijdalén zijn op de plaats, waar zij uitkomen op de Depresión, erg nauw. Zij vormen hier echte bergkloven. Van west naar oost zijn dit de kloven van Lumbier, Arbayun en Biniés.

De omgeving van Riglos (gebied 3), waar de Gallego in een diepe kloof tussen uitlopers van de Sierra de la Peña en de Sierra de Guara doorstroomt, is erg bergachtig. De vegetatie hier is grotendeels gedegradeerd tot maquis.

Gebied 4 bestaat uit het nationale park Ordesa en de wijde omgeving ervan. Vlak ten noorden hiervan liggen enkele van de hoogste toppen van de Pyreneeën.

Het gebied als geheel bestaat uit het noordwesten van de provincie Aragon, het noordoosten van de Baskische prov. Navarra en het noordelijkste puntje van de prov. Zaragoza.

De waargenomen broedende roofvogels

Door de extensieve manier van waarnemen vaak vanuit rijdende auto's zijn onopvallende roofvogels zoals Havik en Sperwer sterk onderteld. De aantallen van grote soorten zoals de gieren en de arenden, komen vrij goed overeen met de aantallen, die Tribarren (1975) noemt voor de gehele provincie Navarra, die aansluit op het westen van het onderzochte gebied en zich uitstrekt van de Franse grens tot aan de Ebro.

Wouwen

De Rode en de Zwarte Wouw komen beide het meest voor langs de Aragon. In tegenstelling tot de Rode Wouw werd de Zwarte Wouw niet boven de 1000 m waargenomen.

Gieren

De waarnemingen wijzen op minstens 10 broedparen Lammergieren, verspreid over het gehele gebied. De meeste Vale Gieren broeden in het rotsachtige gebied rond Riglos en in de zijdalén in het noordwesten van het gebied, speciaal in de nauwe kloven bij de ingang van deze dalen (Hoz de Lumbier, H. de Arbayun, H. de Biniés). Grote aantallen Aasgieren werden gezien bij een vuilnisbelt in het dal van Hecho (50 ex., Vink), bij Riglos (31 ex., Müskens c.s.) en bij Lumbier (22 ex., gebr. van den Berk).

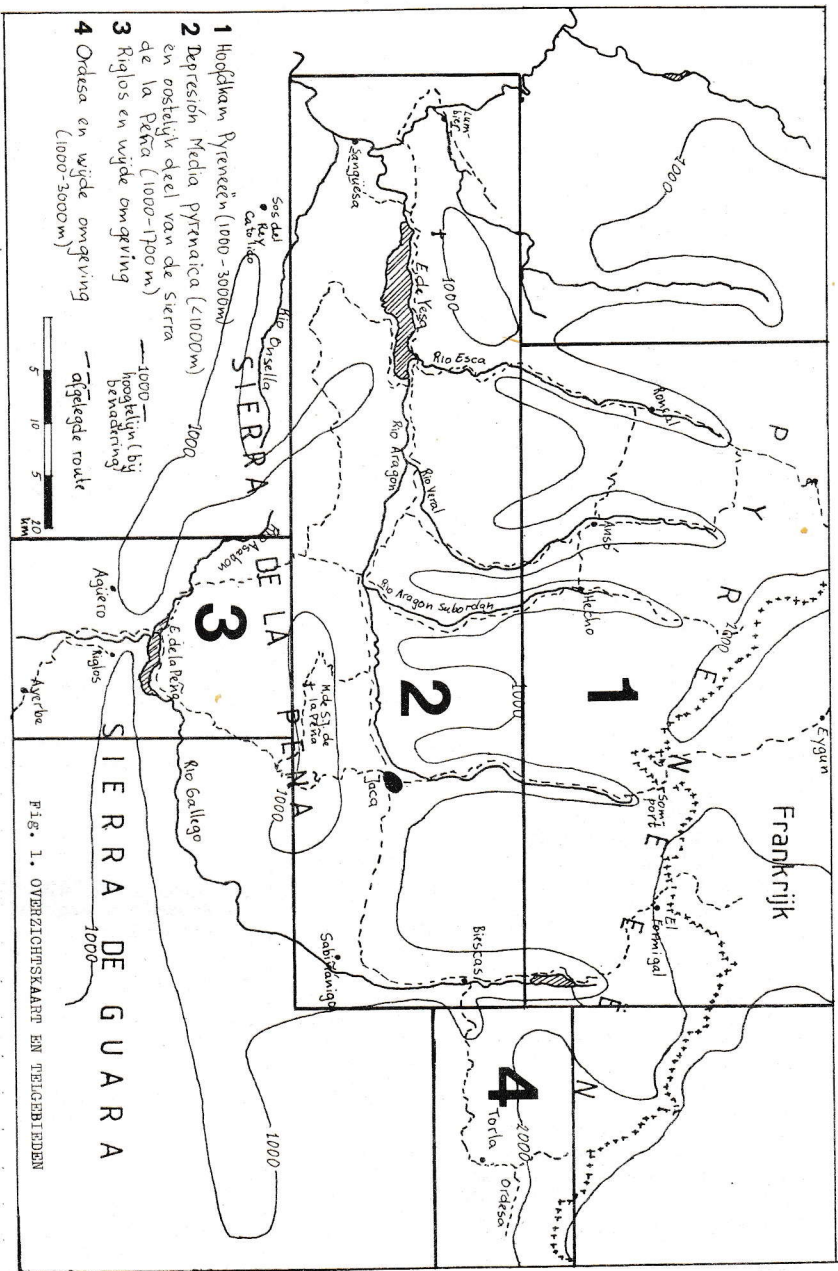

FIG. 1. OVERZICHTSKAART EN TEICHERIDEN

Tabel 2. Schatting van het minimum aantal broedparen aan de hand van de waarnemingen

Gebied	1	2	3	4	Totaal	Navarra ¹⁾	Spanje ²⁾
Oppervlakte (km ²)	1850	1950	470	320	4590	10000	500000
Wespendief	4	7	3	1	15	40+	1000
Lammergeier	5	3	1	1	10	3	35
Aasgier	30	40	15	2	87	80-100	2000
Vale Gier	20?&60	90	150	15?	35?&300	600-700	5000
Slangenarend	5	14	1	-	20	c40	3000
Bruine Kiekendief	-	1	-	-	1	15-20	1000
Blauwe Kiekendief	1?	2?	-	-	3?	18-20	500
Grauwe Kiekendief	-	4	-	-	4	c60	6000
Sperwer	3	5	2	2	12	50+	9000
Havik	3	4	-	1	8	c25	3000
Buizerd	6	10	3	1	20	c300	15000
Steenarend	7	1	2	2	12	c14	400
Havikarend	5	8	2	1	16	16-18	500
Dwergarend	3	13	2	2	20	c60	9000
Rode Wouw	7	43	8	3	61	c100	10000
Zwarte Wouw	2	22	2	-	26	200-250	25000
Slechtvalk	3	3	1	1	8	50-60	2000
Boomvalk	1	2	-	-	3	80-100	8000
Kleine Torenvalk	4?	3+(?)&1	2	-	7+(?)&3	c30	5000
Torenvalk	8	11	4	3	26	250-300	30000

? bij Kleine Torenvalk en Vale Gier: mogelijk geen plaatselijke broedvogel

? bij Blauwe Kiekendief: onzekere determinatie of mogelijk geen plaatselijke broedvogel

1) schatting van het aantal broedparen (Iribarren 1975)

2) schatting van het aantal broedparen (Garzon 1975)

Kiekendieven

Het voorkomen van Kiekendieven is vrijwel beperkt tot de Depresión media. De interpretatie van de waarnemingen van Blauwe Kiekendieven stuit op moeilijkheden. De gebr. van den Berk zeggen op twee verschillende plaatsen in het dal van de Aragon boven graanvelden een Blauwe Kiekendief gezien te hebben. Omdat zij geen waarnemingen van Grauwe Kiekendieven opgeven en Vink c.s. en Mùskens c.s. alleen deze laatste soort waarnamen (ook boven graanvelden), rijst de vraag of het misschien geen Blauwe, maar Grauwe Kiekendieven waren.

Op 25-8-1979 werd een jagend vrouwtje Blauwe Kiekendief waargenomen op de pas van Somport ten noorden van Jaca (Bekhuis&Vintges). Naast vragen over de determinatie rijzen hier vragen over de herkomst. Pedrocchi (1978) noemt de blauwe Kiekendief niet als broedvogel van de provincie Aragon, alleen als doortrekker vanaf eind augustus en als wintergast. In het aangrenzende Franse gebied (Yeatman 1976) en in de aangrenzende provincie Navarra (Iribarren 1975) broedt deze soort in ieder geval wel.

Sperwer en Havik

Sperwers werden verspreid door het gehele gebied waargenomen, Haviken alleen in gebieden met goed ontwikkelde bossen (het gebied ten noorden van de Depresión Media en de omgeving van de Abdij van San Juan de la Peña). Opvallend zijn de lage aantallen, die Iribarren (1975) opgeeft voor de gehele provincie Navarra.

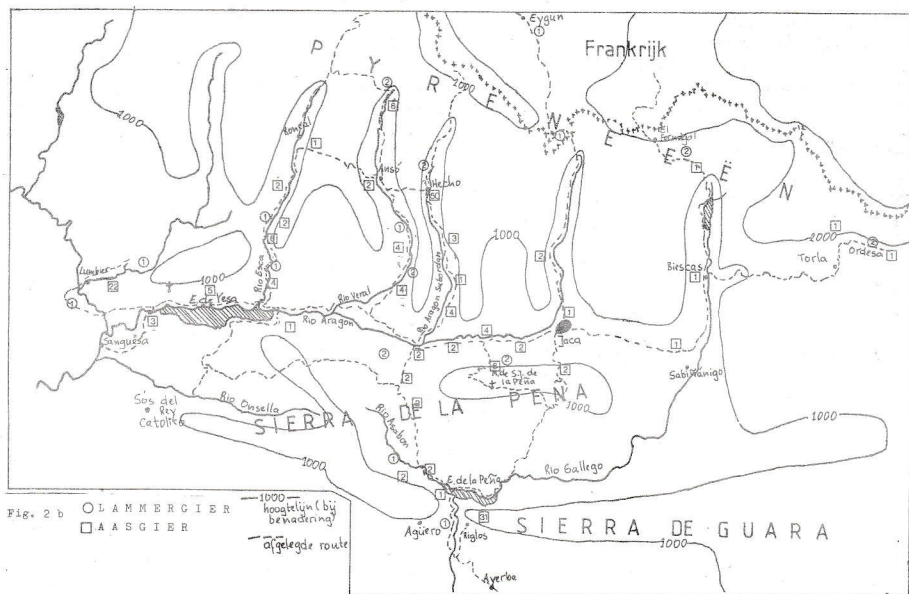
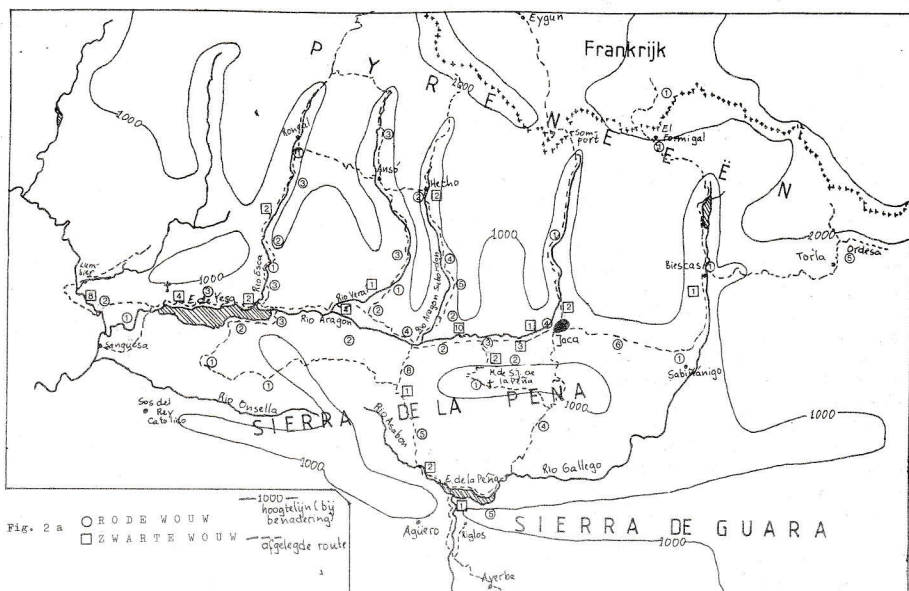
Wespendief en Buizerd

Op 25-8-1978 trokken in 1 uur tijd ongeveer 35 Wespendieven over de pas van Somport (Bekhuis&Vintges). In de broedtijd worden Wespendieven en Buizerden verspreid door het gehele gebied waargenomen.

Arenden

Steenarenden werden vooral in de hoofdkam van de Pyreneeën (gebieden 1 en 4) en in de omgeving van Riglos waargenomen. Slechts éénmaal werd er een exemplaar in de Depresión Media gezien (6-7-1979, Tiermas,Vink). Hoewel volgens Pedrocchi (1978) Havikarenden niet ten noorden van de Aragon voorkomen, werd door ons deze soort, net zoals de Dwergarend, verspreid door het gehele gebied waargenomen. Slangenarenden werden ten oosten van Jaca niet signaleerd.

FIG 2. PLAATSEN WAAR ROOFVOGELS WAARGENOMEN ZIJN
EN HET HOOGSTE AANTAL ALDAAR

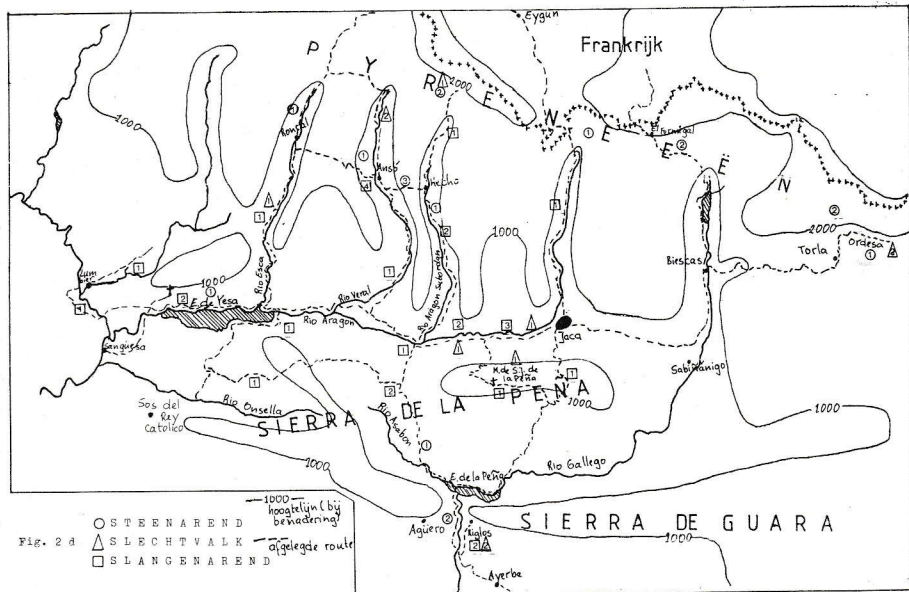
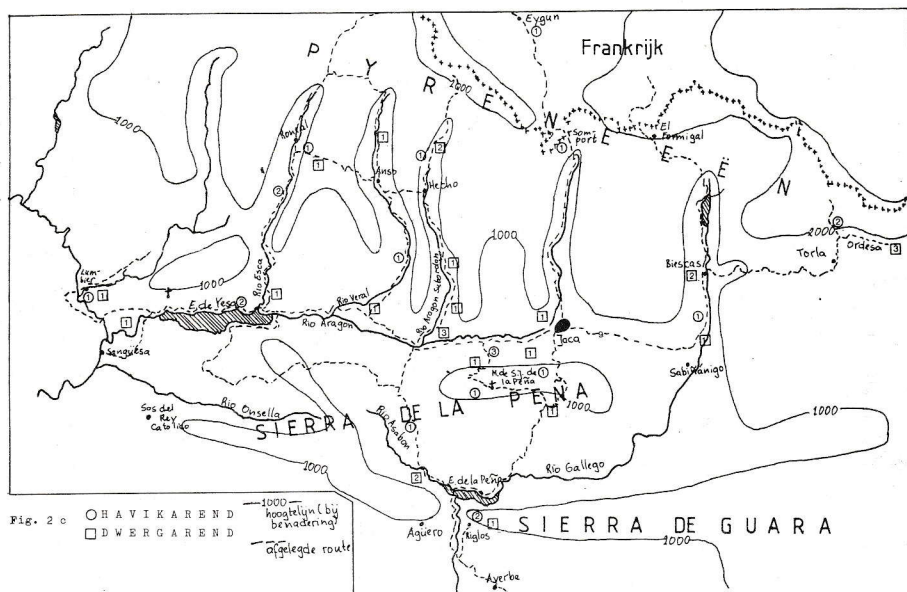
Valken

Boomvalken zijn alleen waargenomen bij de Puente de la Reina in het dal van de Aragon en op twee plaatsen in de vallei van Ansó. Torenvalk en Slechtvalk zijn verspreid door het gehele gebied gezien. Kleine Torenvalken werden alleen door de gebr. van den Berk en door Vink herkend. De waarnemingen hebben waarschijnlijk slechts gedeeltelijk betrekking op plaatse-lijke broedvogels. Deze soort broedt bij de oude Abdij van San Juan de la Peña, waarschijnlijk bij Riglos en misschien op enkele plaatsen op korte afstand van de Aragon (Hoz de Lumbier, Hoz de Biniés, ingang dal van Hecho en bij de stad Jaca). De waarnemingen noordelijker in de dalen van Ansó en Hecho hebben waarschijnlijk betrekking op rondzwerfende exemplaren, hoewel Vink op 9-7-1979 ten noorden van Ansó een paartje en een juveniel exemplaar waarnam. Kleine Torenvalken vertonen direct na het broedseizoen een soort tussentrek, vaak naar almen van nabij gelegen gebergten (Glutz von Blotzheim 1971). Op 7-7-1978 zagen Müskens c.s. mogelijk een vrouwtje Kleine Torenvalk op de alm ten noorden van Oza in het dal van Hecho. Volgens Pedrocchi (1978) broedt de Kleine Torenvalk in de provincie Aragon niet noordelijker dan het dal van de rivier de Aragon en volgens Iribarren (1975) broedt deze soort in de provincie Navarra alleen in het dal van de Ebro.

Lijst van waargenomen vogelsoorten

Omdat van de overige soorten minder nauwkeurige gegevens verzameld zijn, worden grotere landschappelijke eenheden gebruikt. Dit zijn gebied 1 en 4 samen (gebergte hoger dan 1000 m), gebied 2 en 3 samen (500-1000 m) en het roofvogelarme gebied 5, dat tussen Huesca, Lérida en Zaragoza ligt. Dit is een gedeelte van de vlakte van de Ebro, een zeer dor, kaal en licht glooiend landschap (200-500 m) met hier en daar rotspar-tijen en enkele meertjes.

Gebied	1/4	2/3	5
Fuut		x	x
Geoorde Fuut			x
Dodaars			x
Blauwe Reiger			x
Purperreiger			x
Kleine Zilverreiger			x
Kwak			x
Woudaapje			x
Ooievaar			x
Wilde Eend			x
Wintertaling			x
Zomertaling			x
Krakeend			x
Slobeend			x
Krooneend			x
Tafeleend			x
Witooigeend			x
Bergeend			x
Rode Wouw	x	x	x
Zwarte Wouw	x	x	x
Slangenarend	x	x	x
Havik	x	x	
Sperwer	x	x	
Buizerd	x	x	x
Wespendif	x	x	x
Havikarend	x	x	x
Dwergarend	x	x	x
Steenarend	x	x	
Aasgier	x	x	x
Lammergeier	x	x	
Vale Gier	x	x	x
Bruine Kiekendief		x	x
Blauwe Kiekendief	x?	x?	x
Grauwe Kiekendief		x	x
Slechtvalk	x	x	
Boomvalk	x	x	
Torenvalk	x	x	x
Kleine Torenvalk	x	x	
Rode Patrijs		x	x
Kwartel	x	x	
Waterral			x
Waterhoen			x
Meerkoet		x	x
Steltkluut			x
Kluut			x
Kleine Plevier		x	x
Kievit			x
Groenpootruiter			x
Oeverloper	x		x
Witgatje			x
Grutto			x
Kokmeeuw		x	x
Zilvermeeuw		x	
Griel		x	x
Visdief			x

Vervolg	1/4	2/3	5	
Gebied				
Zwarte Stern			x	
Witwangstern			x	
Witbuikzandhoen			x	
Rotsduif	x	x	x	
Holenduif	x	x	x	
Houtduif	x	x	x	
Tortelduif	x	x	x	
Koekoek	x	x	x	
Kuifkoekoek		x		
Kerkuil		x	x	
Oehoe	x	x		
Dwergooruil	x	x		
Steenuil		x	x	
Bosuil		x		
Gierzwaluw	x	x	x	
Alpengierzwaluw	x	x		
Bijeneter	x	x	x	
Scharrelaar			x	
IJsvogel		x	x	
Hop	x	x	x	
Groene Specht	x	x	x	
Zwarte Specht	x			
Grote Bonte Specht	x	x	x	
Middelste Bonte Specht		x		
Draaihals	x	x		
Kortteenleeuwerik		x	x	
Kalanderleeuwerik			x	
Boomleeuwerik	x	x	x	
Veldleeuwerik	x	x	x	
Kuifleeuwerik	x	x	x	
Thekla Leeuwerik		x	x	
Boerenzwaluw	x	x	x	
Rotszwaluw	x	x	x	
Oeverzwaluw		x	x	
Huiszwaluw	x	x	x	
Boompieper	x	x		
Duinpieper		x		
Waterpieper	x			
Witte Kwikstaart	x	x	x	
Gele Kwikstaart		x		
Grote Gele Kwikstaart	x	x		
Klapekster	x	x	x	
Roodkopklauwier	x	x	x	
Grauwe Klauwier	x	x	x	
Heggemus	x	x		
Alpenheggemus	x			
Sprinkhaanrietzanger		x		
Kleine Karekiet			x	
Grote Karekiet		x	x	
Cettis Zanger	x	x	x	
Waaierstaarrietzanger		x	x	
Orpheusspotvogel	x	x		
Vale Spotvogel	x	x		
Grasmus	x	x		
Tuinfluitier				x
Provencaalse Grasmus	x			x
Baardgrasmus	x			x
Zwartkop		x		x
Kleine Zwartkop				x
Fitis		x		x
Tjiftjaf		x		x
Bergfluitier		x		x
Goudhaan		x		
Vuurgoudhaan		x		x
Grauwe Vliegenvanger		x		x
Roodborsttapuit		x		x
Paapje		x		
Blauwe Rotslijster		x		x
Rode Rotslijster		x		x
Tapuit		x		x
Blonde Tapuit		x		x
Zwarte Tapuit				x
Zwarte Roodstaart		x		x
Roodborst		x		x
Nachtegaal		x		x
Merel		x		x
Beilijster		x		
Grote Lijster		x		x
Staartmees		x		x
Kuifmees		x		
Glanskopmees		x		
Koolmees		x		x
Pimpelmees		x		x
Zwarte Mees		x		
Boomklever		x		
Rotskruiper				x
Taigaboomkruiper		x		
Boomkruiper		x		
Winterkoning		x		x
Waterspreeuw		x		
Grauwe Gors		x		x
Grijze Gors		x		x
Ortolaan		x		x
Geelgors		x		x
Cirlgors		x		x
Vink		x		x
Putter		x		x
Sijs		x		x
Goudvink		x		
Groenling		x		x
Kneu		x		x
Europese Kanarie		x		x
Citroensijs		x		x
Kruisbek		x		
Ringmus		x		x
Huismus		x		x
Rotsmus		x		
Spreeuw		x		
Zwarte Spreeuw		x		x
Wielewaal		x		x

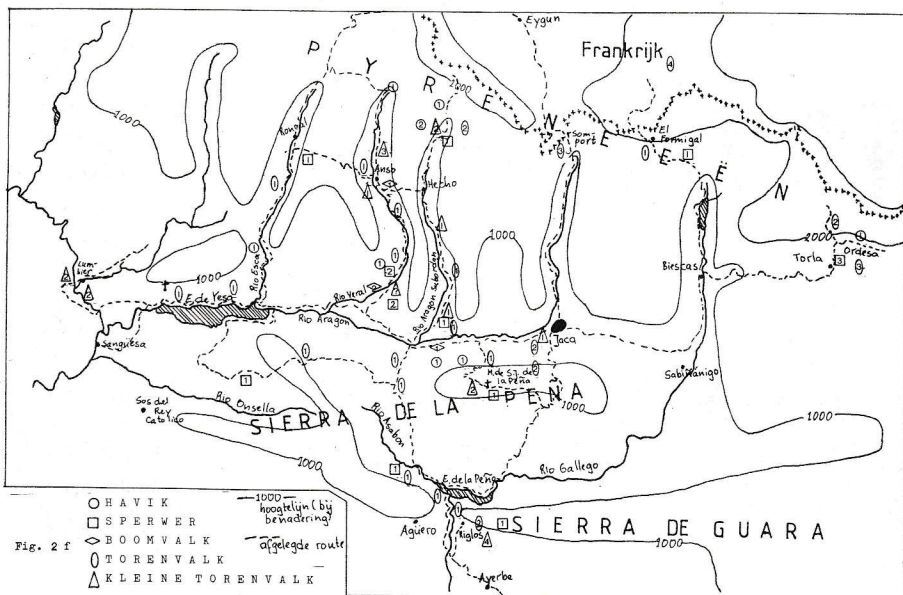
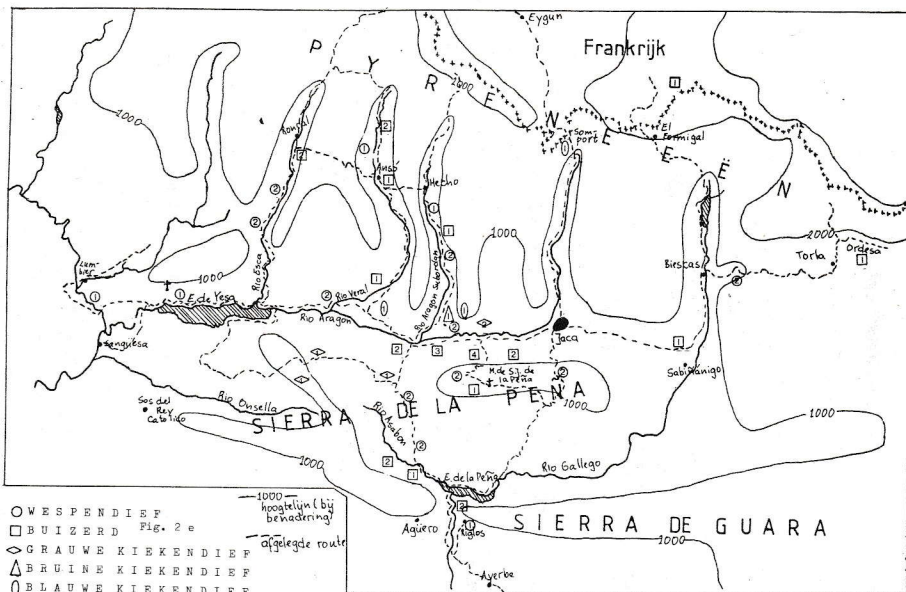
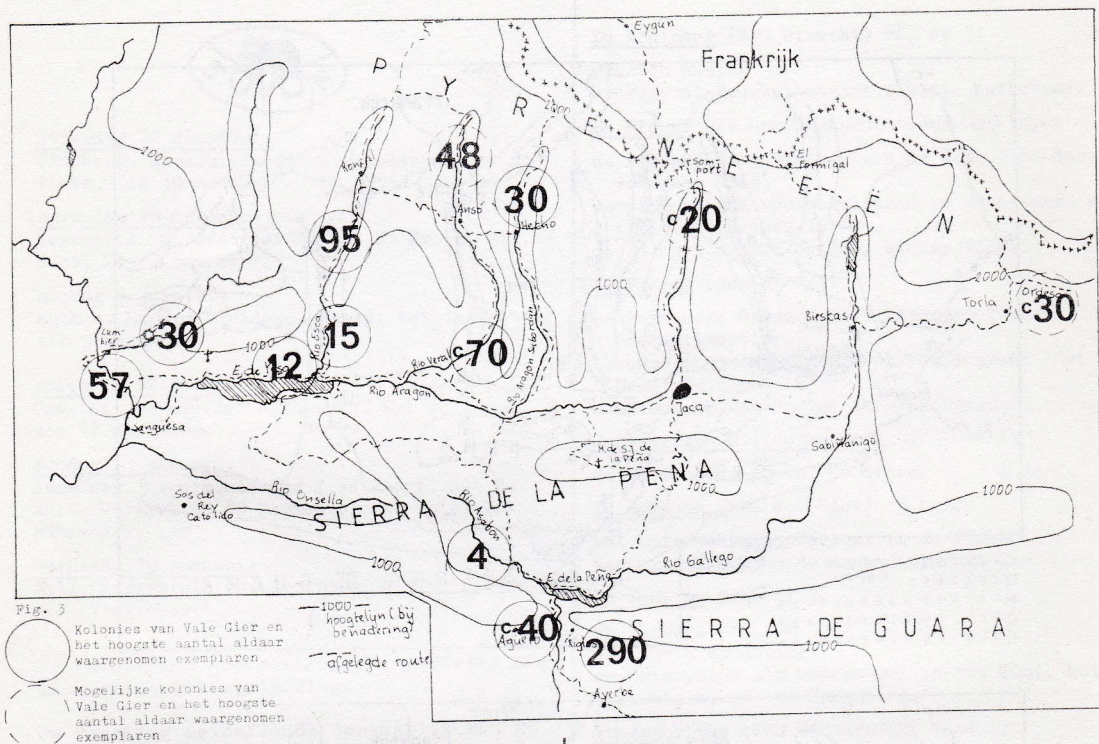
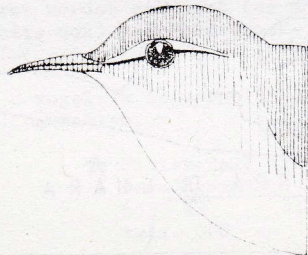

Fig. 2 f

Vervolg

Gebied	1/4	2/3	5
Vlaamse Gaai	x	x	x
Ekster	x	x	x
Alpenkraai	x	x	
Alpenkauw	x	x	
Raaf	x	x	
Zwarte Kraai	x	x	x
Kauw	x		

Literatuur:

- Bekhuis, J. (1978) - Ornithologische waarnemingen. In: H. Strijbosch: Verslag excursie N.Spanje/Z.Frankrijk 1978: 33-49. Verslag 155, afdeling Dieroecologie, Universiteit Nijmegen.
- Garzon, J. (1975) - Birds of prey in Spain, the present situation. Working Conference on Birds of Prey 1975, Vienna: 159-170.
- Iribarren, J.J. (1975) - The present status of birds of prey in Navarra (Spain). Working Conference on Birds of Prey 1975, Vienna: 381-386.
- Pedrocchi, C. (1978) - Las aves de Aragón. Libreria General, Zaragoza.
- Yeatman, L. (1976) - Atlas des oiseaux nicheurs de France. Soc. Ornithol. de France, Paris.
- Glutz von Blotzheim, U.N., K.M. Bauer & E. Bezzel (1971) - Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band IV; Falconiformes. Akademische Verlagsgesellschaft, Frankfurt.

★ Johan Thissen, Spoorlaan 22, Groesbeek.

Gezamenlijke kenmerken

Beide soorten hebben tamelijk korte, afgeronde vleugels en een relatief lange staart. De vlucht bestaat uit afwisselend enkele vleugelslagen en een korte glijvlucht. Havik en Sperwer jagen meestal door middel van een vrij lage vlucht waarbij gebruik gemaakt wordt van dekking zoals heggen, bossen en bodemreliëf. Dit maakt ze tot de onopvallendste roofvogels van Nederland.

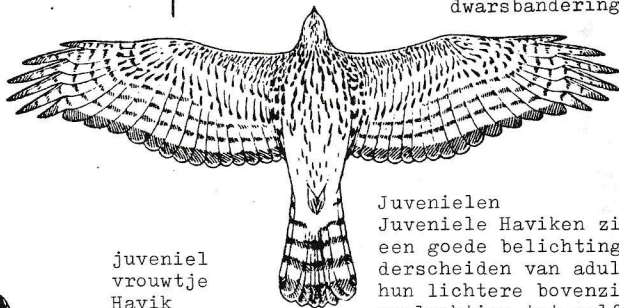
Havik vrouwtje adult

Grootte en bouw

Bij beide soorten is het vrouwtje aanzienlijk groter dan het mannetje. Zodoende zijn er van groot naar klein vier typen: vrouwtje Havik, mannetje Havik, vrouwtje Sperwer, mannetje Sperwer. Omdat het mannetje Havik maar iets groter is dan het vrouwtje Sperwer, is zeker bij ongunstige omstandigheden grootte vaak geen goed kenmerk. Het enige echt goede kenmerk wat betreft bouw komt voort uit het feit, dat de staartveren van de Sperwer allemaal even lang zijn, terwijl de buitenste staartveren van de Havik korter zijn dan de binnenste. Dit heeft tot gevolg, dat het uiteinde van een sperwerstaart "vierkant" is, terwijl een havikstaart afgerond eindigt. Dit kenmerk is het duidelijkst wanneer de staart uitgespreid is.

Kleur en tekeningAdulten

Alleen het mannetje Sperwer is in het veld aan de kleur te onderscheiden. Het is van boven blauwgrijs tot donker leigrijs en van onderen wit met een oranje of zelden een grijsbruine bandering. Soms is deze dwarsbandering zo sterk, dat van enige afstand de onderzijde van snavel tot poten geheel oranje lijkt. De andere drie typen zijn van boven bruin met eventueel een grijze tint en van onderen wit met een bruinrijze dwarsbandering.

juveniel
vrouwtje
HavikJuvenielen

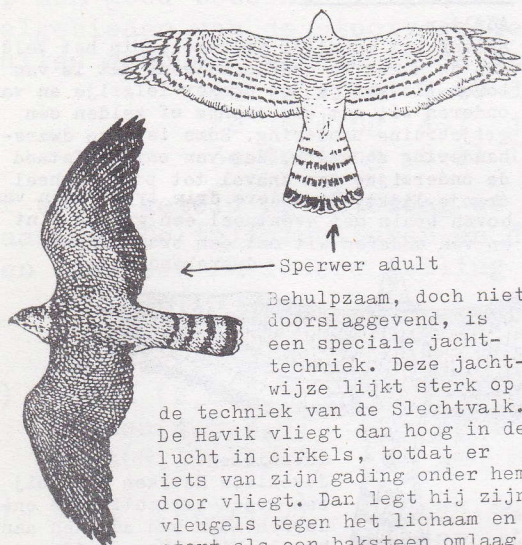
Juveniele Haviken zijn bij een goede belichting te onderscheiden van adulten aan hun lichtere bovenzijde en geelachtige tot zelfs roest-

kleurige onderzijde met een bruine onregelmatige lengtebandering.

Juveniele Sperwers zijn moeilijk te onderscheiden van adulten. Ze zijn bruin van boven met vooral bij het vrouwtje soms lichte plekken. De onderzijde is wit of soms geelachtig met een bruine zeer onregelmatige dwarsbandering. Hieruit volgt dat bij de mannetjes het verschil tussen juvenielen en adulten het duidelijkst is. Wanneer eenmaal vaststaat dat de waargenomen vogel een mannetje Sperwer is, kan soms vastgesteld worden of het een adult dan wel een juveniel is. Bij de vrouwtjes is dit veel moeilijker.

Gedrag

Twee vrij goede kenmerken ter onderscheiding van Havik en Sperwer betreffen de manier van vliegen. Van vrouwtje Havik naar mannetje Sperwer neemt de snelheid van de vleugelslag toe en de duur van de glijvluchtjes onder het actief vliegen af. Vaak zijn deze kenmerken beter dan de soms moeilijk te beoordelen grootte om vrouwtje Sperwer en mannetje Havik te onderscheiden.

← Sperwer adult

Behulpzaam, doch niet doorslaggevend, is een speciale jachttechniek. Deze jachtwijze lijkt sterk op de techniek van de Slechtvalk. De Havik vliegt dan hoog in de lucht in cirkels, totdat er iets van zijn gading onder hem door vliegt. Dan legt hij zijn vleugels tegen het lichaam en stort als een baksteen omlaag richting prooi. De Haviken gebruiken deze techniek naast de lage vlucht met gebruik van dekking geregeld, Sperwers gebruiken deze techniek veel minder. Langs de Maas zag ik eens hoe een Sperwer op deze wijze een Spreeuw sloeg. Deze techniek kan bij ongeofende waarnemers leiden tot verwisseling van de Havik of de Sperwer met de Slechtvalk.

Literatuur:

Glutz von Blotzheim, U.N., K.M. Bauer & E. Bezzel. 1971. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band IV; Falconiformes. Akademische Verlagsgesellschaft, Frankfurt.
Opdam, P. 1978. De Havik. Spectrum, Utrecht.
Porter, R.F., I. Willis, S. Christensen & B.P. Nielsen. 1976. Flight identification of European Raptors. Tweede editie. Poyser, Berkhamsted.

★Johan Thissen, Spoorlaan 22, Groesbeek.

EEN REACTIE OP EEN BESPREKING.

Met ingang van het najaar 1979 wordt het tijdschrift "de Mourik" op basis van een "ruilovereenkomst" aan de Vogelwerkgroep Grote Rivieren toegezonden. Zo ontving genoemde vogelwerkgroep onlangs nr. 5 van de vijfde jaargang, waarin op blz. 133 te lezen valt, dat de redactie treurt.....!

Dat is natuurlijk een droevige zaak, maar na lezing van de gehele Mourik staat de redactie in ieder geval niet meer alleen. Thans treurt ook de Stichting Vogelwerkgroep Grote Rivieren! Hoe is dit nu zo ineens gekomen?

Welnu, in deze aflevering van de Mourik komt op blz. 169-171 een "bespreking" voor van het boek "Vogels van de grote rivieren", van de hand van een zekere P.P. van Laake. In deze bespreking komt een aantal aantijgingen aan het adres van de Stichting Vogelwerkgroep Grote Rivieren voor, zodat een uiteenzetting van het werk van de "Stichting" hier zeker op zijn plaats is.

Zo eerst de kretologie van Van Laake omtrent de pretentie en de Bla,bla waarvan het boek én de Vogelwerkgroep Grote Rivieren zouden barsten. Het is Van Laake wellicht niet bekend (maar dan slaan zijn kreten dus nergens op) dat de Vogelwerkgroep Grote Rivieren al jarenlang op de bres staat voor het behoud van natuur- en landschap en voor de vogelbescherming in het gehele rivierengebied, hetgeen o.a. mag blijken uit:

1. de zeer vele (en meestal gewonnen) bezwaarschriften tegen ontgrondingen en andere ingrijpende aantastingen.
2. de inbreng van de werkgroep (naast die van vele anderen) in de zaak van de geplande rivierbochtverlegging in de Ooypolder.
3. de akties (tot in het parlement!) tegen de jacht op watervogels op de rivieren en de ganzenjacht rond Byland, Kekerdom en Hurwenen, die in de meeste gevallen tot passief resultaat geleid hebben.
4. het feit dat alle inventarisatiegegevens in verslagvorm aan alle instanties die werkzaam zijn op het niveau van natuurbehoud en -beheer ter hand werden gesteld.
5. het feit dat de Vogelwerkgroep alle ornithologische gegevens van de uiterwaarden ter beschikking heeft gesteld aan het R.I.N., ten behoeve van het Milieukarteeringsproject "De waarden van de Uiter-

waarden".

6. het feit dat alle gegevens die door de VWG zijn verzameld ter beschikking werden gesteld van de PPD-Gelderland ter onderbouwing van de biologische inbreng in de streekplannen "Rivierenland", "Midden Gelderland" en "Oost Gelderland".
7. de voortdurende aandacht waarmee de Vogelwerkgroep de bestemmingsplannen van vele gemeenten in het rivierengebied heeft begeleid.
8. de inbreng van de VWG in ruilverkavelingsplannen, waardoor reeds meerdere reservaten tot stand kwamen van in totaal meerdere honderden hectaren, zoals laatstelijk "de Steendert" bij Ophemert.
9. de bezwaarschriftenprocedure (helaas via Kroonberoep verloren) tegen de hoogspanningsleiding bij Hurwenen en het initiatief van de VWG betreffende beveiliging (tbv. de vogels) van de nieuw aan te leggen hoogspanningsleiding door het Land van Maas en Waal, die een brede discussie omtrent het beveiligen van hoogspanningsleidingen in het algemeen in gang lijkt te brengen.
10. de knotwilgenakties, thans wijd verspreid en algemeen bekend door het gehele land, zijn in het begin van de zeventiger jaren, door een aantal VWG-leden, gestart met projecten te Beusichem en Amerongen!

Toegegeven, het is misschien wat érg pretentiefus van de recensent om te menen dat hij, met een boek, ook maar tegelijk de gehele achtergronden daarvan van een commentaar moet voorzien, maar hij had dan toch tenminste de moeite kunnen nemen om zich in de achtergronden te oriënteren. De zaak zou dan tenminste enigszins objectief en misschien zelfs wat genuanceerder op papier zijn gekomen.

Zoals de zaken nu gegaan zijn, wordt er een ongenueanceerde, venijnige en lasterlijke trap aan het adres van de gehele Stichting Vogelwerkgroep Grote Rivieren uitgedeeld. Iets dergelijks spreekt ook weer uit de volgende zinsnede: "ik heb natuur gekocht..... de zaak kan verrekken", misschien de visie van Van Laake zelf, maar zeker niet die van de VWG Grote Rivieren. Of wij J.J. Smit niet konden of wilden passeren is hier niet aan de orde. Wél aan de orde is het gebrek aan onderscheidingsvermogen van de recensent, die niet bij machte

blijkt om een uniek stuk historie op zijn waarde te taxeren.

Hoe wij aan onze gebiedsbegrenzing zijn gekomen zal overigens aan allen die ons land en het rivierengebied kennen wel zonder nadere uitleg duidelijk zijn.

Tenslotte nog enkele futiliteiten:

Pijlstaarten zijn geén typische wintervogels, zij broeden de laatste jaren zelfs geregeld langs de rivieren. Rietgors en Pijlstaart zijn dus wél heel goed tezamen op dezelfde plaats aan te treffen; van de kraakeend is wél een tekening opgenomen, er zijn geén rare criteria gehanteerd t.a.v. de vogeltekeningen, bij iedere verspreidingskaart is gewoon een tekening opgenomen! Uitdrukkelijk moet gesteld worden, dat "Vogels van de Grote Rivieren" niet is samengesteld om vogelaars te frustreren. Het wil daartegen juist een avifaunistische basis zijn waarop kan worden verder gebouwd. In de lijst met méér dan 550 medewerkers zoek ik tevergeefs naar de naam P.P. van Laake, zou hij niet geweten hebben dat er al sedert 1970 aan "Vogels van de Grote Rivieren" gewerkt werd en dat er in alle tijdschriften verzoeken om medewerking gestaan hebben? Dat zou dan tevens een verklaring zijn voor het feit dat we zijn dagboek niet kenden en ook niet het, ongetwijfeld waardevolle en zeldzame, werk van Luden en Heumen. En, dat zou ik bijna vergeten, wij zijn uitdrukkelijk geén maffe genieters (wat dat ook mogen zijn) en bepaald niet naïef.

★ Stichting Vogelwerkgroep Grote Rivieren
L.M.J. van den Bergh.

WEIDEVOGELSYMPOSIUM.

Op 19 en 20 oktober werd in Ede het Weidevogel-symposium gehouden, door 'Vogelbescherming' bij gelegenheid van haar 80-jarig bestaan georganiseerd.

Dit door prof. Klomp uitstekend geleid symposium werd door ruim 500 mensen uit alle gelegingen van de vogel- en natuurbescherming bezocht.

Door een aantal werden alle aspecten van de weidevogelproblematiek uitvoerig belicht; zelfs de belangen van de boer werden op gloedvolle wijze en met veel humor uit de doeken gedaan.

Uw verslaggever had het voornemen in deze Mourik uitvoerig verslag te doen van dit symposium, maar 'Vogelbescherming' heeft inmiddels toegezegd de teksten van alle tijdens het sym-

NASCHRIFT:

De Stichting Werkgroep Grote Rivieren vindt dat degene die een boek beoordeelt met méér rekening moet houden dan het boek. Dat is een benadering van boeken die vaker voorkomt. Ook mijn benadering: alleen rekening houden met wat ik in handen heb, komt vaker voor. Op grond van mijn benaderingswijze kan ik "pre-entie" en "bla bla" volhouden. Jammer dat de nu genoemde lijst van activiteiten geen plaats heeft gekregen in het boek. Die had stimulerend kunnen werken.

De grenzen van "de grote rivieren" zijn voor zie ons land en het rivierengebied kent niet zonder nadere uitleg duidelijk. Ze worden echter wel duidelijk wanneer je iets weet van ornithologenbonzen.

Om over na te denken:

De lezer is iemand anders dan de schrijver. Als de schrijver de bedoeling heeft om te stimuleren, maar als de lezer wordt gefrustreerd, is dat een feit. Daarna kun je wenen, maar boos worden lijkt me weinig zinvol.

Wie niet weet wat maffe genieters zijn, moet niet zeggen dat hij er geen is.

★ Pieter-Paul van Laake.

posium gehouden lezingen in boekvorm te publiceren, waardoor m.i. mijn voornemen overbodig is geworden. Het boekje zal automatisch en gratis worden toegezonden aan alle geregistreerde deelnemers van het symposium en voor overige belangstellenden verkrijgbaar zijn voor een prijs van ca. f 10,00. Zodra dit boekje verschenen is zullen wij er zeker aandacht aan besteden.

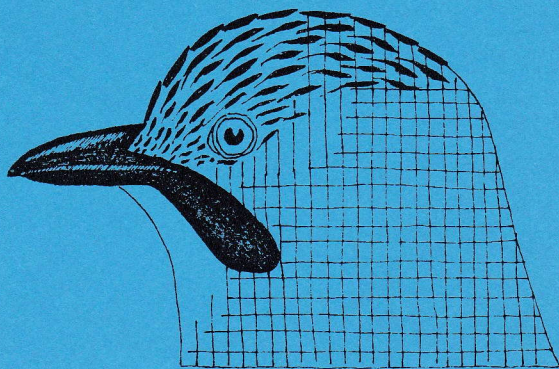
★ Henk Hoogenboom, Jonkerstraat 57, Weurt.

Voor nadere bijzonderheden, zie pagina 175 - 176 - 178.

- zaterdag 22-12 : SOVON-telling
- zaterdag 29-12 : SOVON-telling
- week-end 04-01 : Stootvogeltelling
- zondag 06-01 : SOVON-telling
- zaterdag 12-01 : Rivierentelling
SOVON-telling
- zondag 13-01 : SOVON-telling
- zaterdag 19-01 : SOVON-telling
- zaterdag 26-01 : Excursie Duitse Ooy
- vrijdag 01-02 : Bosuilenexcursie Plasmolen
- zondag 03-02 : Flevolandexcursie
- week-end 08-02 : Stootvogeltelling
- vrijdag 29-02 : Bosuilenexcursie Tivoli
- week-end 15-05 : Ameland

* donderdag 10-01 : Uiterste datum om copij in te leveren
voor de Mourik, 1980 - nr 1.

IN DIT NUMMER:

Redactioneel	173
Van de Bestuurstafel	174
Activiteiten	175
Organisatie van de Roofvogeltelling 79/80	176
SOVON - bericht	178
Verslagen	178
Waarnemingen, september-oktober 1979	179
Riviertellingen, september-oktober 1979	187
Vogels in het Personenbos	194
Vogels en de Wet	198
Roofvogels in de Pyreneeën	199
Moeilijke soorten: Sperwer en Havik	209
Vogels van de Grote Rivieren: Reactie	211
Weidevogelsymposium	212

